

Vi Mänskor

4/2000

pris 40 kr

**Demokrati,
gräsrötter och
gatans parlament**

**Det palestinska upproret
Världskvinnomarschen i New York**

Världskvinnomarschen, Bryssel, 14 november

Vi Mänskor

Adress: Linnégatan
21B, 413 04 Göteborg
Telefon/Fax: 031-
144028
E-post:
infor@svenskakvinna.nu
E-mailadress till redak-
tionen:
Hemsida:
www.svenskakvinnor.nu

Redaktör: Caroline
Runesdotter
Redaktionsgrupp: Niki
Arias, Zaida Hagman,
Erni Friholt
Ansvarig utgivare:
Marianne Lindström
Layout: Caroline
Runesdotter

Prenumeration: Postgiro
90 24-1
4 nr/år 150 kr

Tryck: Göteborgs
Länstryckeri AB

Omslagsfoto:
Caroline Runesdotter

Demokrati, gräsrötter och gatans parlament

är temat för detta nummer. Det känns aktuellt i en tid då partierna och folkrörelserna tappar sin medlemsbas, sina gräsrötter. Samtidigt som de förlorar medlemmar, upplever vi en fortgående politisering. Alltfler deltar på olika sätt i proteströrelser om det så är skolstrejker, köpbojkotter eller namninsamlingar.

Håller det vi kallar politiskt handlande på att ändra sig. Håller de som vill vara med och påverka samhället på att hitta andra vägar? Idag kan vi urskilja tydliga generationsskillnader i det politiska engagemanget. Hur överbryggar vi dem? Och hur ska den politiska kampen föras i framtiden?

Vi har valt att lyfta fram den nya rörelserna, den utomparlamentariska kampen, de nya enfrågerörelserna och aktivisterna som tillämpar civil olydnad.

Caroline Runesdotter

innehåll:

Världskvinnomarschen i Bryssel och New York 4
Attac i Sverige
Intervju med Lena Klevenås 9
Nya och gamla rörelser
Intervju med Håkan Thörn 13
Lydnaden som hot mot demokratin
Intervju med Jörgen Johansen 15
Prag, tur retur 17
Annika Spalde, civilt olydig 19
Vem hotar demokratin? Representanter ur de "nya" rörelserna 21
Från kvinnogrupp till kvinnojour 24
Jugoslavien som ödesdrama 26
Pensionerna 27
Vår osäkra värld
Rapport från säkerhetspolitisk konferens 28
Det nya palestinska upproret 29
Thomas Hammarberg om Israels övervåld 33
Bokrecensioner 35
Organisationssidan 38

Bryssel, 14 november

Med Världskvinnomarschen i Bryssel lördagen den 14 november samlades ca 20 000 kvinnor i Krigsmuseets park i Bryssel. Det var 18 grader varmt och soldis på morgonen, men upplysningarna fram på dan.

Det var många kämpaglada kvinnor som kom med vackra banderoller och målade plakater, med krav på att våldet mot kvinnor och mot den ökande fattigdomen för kvinnor i världen, måste stoppas och för att kvinnors jämställdhet med män måste bli accepterad.

Många glada kampsånger och slagord utväxlades, ballonger och vimplar flög i luften. Kvinnor från Europas länder hade samlats i Bryssel

för att visa att nu måste kvinnornas krav äntligen bejakas. Det räcker inte med bara vackert tal.

Runt om i parken fanns små tält med material och upplysningar om kvinnornas arbete i deras respektive länder och mat förstås. Där fanns också en scen där vi talade, sjöng och framförde små teaterstycken. Där fanns också en fem kilometer lång stickad halsduk, som de närvarande kvinnorna stickat och som blev ihopsydd på platsen. Det hade varit meningen att den skulle fraktas till FN, men det hade behövts ett eget flygplan till den.

På morgonen hade EU-direktörerna uppvaktats med namnlistor från EU-länderna,

och i täten för vår marsch gick utvalda representanter för medlemmarna. Av detta såg vi intet, vi som gick i det långa tåget.

Det var ingen som gick fyra och fyra utan åtta, femton och ännu fler. Kvinnor i svarta kläder, i glada färger, i likadana tröjor eller klädda på olika sätt. Alla såg lyckliga ut att träffas och att äntligen var den här demonstrationen som varit planerad så länge.

Ja, detta var ett kort referat av en underbar demonstration. Inte ett ord i svenska medier, vad jag vet. Några lokala tidningar skrev lite under påtryckning av någon som varit med. Fem poliser sågs vakta trafiken.

ZAIDA HAGMAN

New York, New York

Med världskvinnomarschen 2000 i New York, New York "The March is not a women's parade, but a political action, denna marsch är inte bara en kvinnoparad, utan en politisk handling. Vi vill åberopa de strukturella orsakerna till fattigdomen och våldet mot kvinnorna och vi vill äntligen se att de stolta åtagandena efter Beijing-konferensen omsätts i praktisk handling."

Vi, den politiska delegationen från 159 länder, vänder oss direkt till FN och dess generalsekreterare Kofi Annan. Mötet äger rum i en av de stora sessionssalarna i FN-byggnaden, som vi känner igen från TV. Det känns onekligen högtidligt. Med oss har vi ett 25-sidigt dokument bestående av analys, förslag och krav som mynnar ut i:

Vi, världens kvinnor, Kräver att få leva i en värld fri från fattigdom och

alla former av våld mot kvinnor - nu!

Fem taleskvinnor framför marschens budskap, vädjanden och krav. Ytterligare fem kvinnor som företräder länder i konflikt eller krig, berättar kort och koncist om kvinnornas situation i sina länder - starkt berörande är den djupt besløjade afghanska kvinnans utsaga och aktion.

"Bara genom att jag står här begär jag två brott, enligt mitt lands regerings sätt att se: För det första att jag uttalar

mig offentligt som kvinna och för det andra att jag tar av mig slöjan..." Vilket hon gjorde samtidigt. Då gick ett sus genom den stora salen, följt av en lång och varm applåd. Vi applåderade en modig kvinna, som väl visste att hon efter denna handling inte kunde återvända till sitt land.

Madame Freychette, förste vice generalsekreterare, som fått ersätta Kofi Annan som befann sig i Israel, uttryckte sitt varmaste tack till alla för "denna fantastiska manifestation".

I sitt tal tog hon också upp globaliseringen som hon och hela FN (?) såg som en positiv kraft, dock med en hel del negativa effekter, som hon uttryckte det. Dessa måste bekämpas i våra egna länder och av våra egna regeringar.

Hon gav dock marschen sitt fulla erkännande och stöd. Ja, ansåg hon, det är nödvändigt med ständiga påtryckningar och krav. Före mötet i FN-huset hade vi samlats vid Dag Hammarskjöldplatsen dit fler och fler kvinnor och hela skolklasser med banderoller, ballonger och fantasifulla dräkter anlände.

Från scenen kom eldiga tal, sånger och uppmaningar att lägga namnlistorna med kraven till FN i de handflätade korgarna på scenen. Det blev 4.736.089 namn på listor och vykort, somliga bundna i vackert broderade pärmar. Sverige bidrog med närmare 3.000 namnunderskrifter, men Portugal med hela 35.000! Korgarna bars sedan i högtidlig procession till FN-huset och bildade snart ett berg

framför podiet i salen.

Under tiden vandrade de omkring 10.000 marschdeltagarna genom New York ända till Union Square, där det hela avslutades med en grandios fest.

Sång, musik, tal, dans, clowneri avlöste varandra och allt visades samtidigt på en jätteskärm, så att vi sent anlända som stod långt bak också kunde se och vara delaktiga i festen. Det var den 17 oktober 2000 och bildade avslutningen på

Världskvinnomarschen mot fattigdomen och mot våldet mot kvinnorna. Liknande manifestationer förekom samtidigt runtom i världen, i Sverige bland annat i Göteborg med demonstrationståg, tal och musik.

Två dagar innan tågade 16.000 genom Washingtons gator och gjorde halt framför Världsbanken och Internationella Valutafondens högkvarter. En mindre delegation träffade där världsbankschefen Mr James Wolfensohn och chefen för Internationella Valutafonden Mr Horst Köhler. Konkisa frågor och krav framfördes av taleskvinnorna. Därpå följde långa diskussioner.

Mr Wolfensohn kände sig både stött och sårad ("He felt hurt", som flera kvinnor berättade efteråt) och ville inte kännas vid vår analys och våra krav. Han ansåg att de redan gjorde allt det vi krävde...!

Andra kurs nu!, sa vi. Bankens inriktning, ideologi och framfart är direkt skadlig för ofantligt många, och speciellt för kvinnorna i Syd. Men låt oss göra det helt tydligt:

Vi är inte emot globalisering, tvärtom önskar vi en globalisering som baserar sig på en jämlik fördelning av välståndet, jämlikhet mellan kvinnor och män, respekt för olika kulturer och respekt för miljön. Vi representerar miljoner kvinnor som aktivt deltar i Världskvinnomarschen.

Vi önskar ett slut på strukturanpassningen till förmån för en strukturo-

"...The March is not a women's parade, but a political action...denna marsch är inte bara en kvinnoparad, utan en politisk handling. Vi vill åberopa de strukturella orsakerna till fattigdomen och våldet mot kvinnorna... och vi vill äntligen se att de stolta åtagandena efter Beijing-konferensen omsätts i praktisk handling..."

vandling. Och vi står tillsammans med många andra internationella rörelser som söker efter realistiska och effektiva alternativ och vill skapa en globalisering som kännetecknas av solidaritet och jämlikhet.

Mr Köhler från IMF kostade på sig att vidgå en del fel som gjorts i det förgångna och skulle rättas till. En kursändring var det förstås inte tal om. Mötet drog ut i hela tre timmar och Mr Köhler önskade en fortsättning av dialogen med oss.

Detta det första genuina globala gräsrotsrörelsenätverket bestående av nära 6.000 grupper från 159 länder. Dagen därpå blev det utvärdering.

En hel dag med livliga debatter och förslag om hur vi ska kunna gå vidare. Initiativtagarna, den kanadensiska La Fédération des Femmes de Québec och samordningskommittén lovade att under de

närmaste månaderna sammanställa och sammanfatta världskvinnomarschens alla aktioner runtom i världen, hur våra krav blev bemötta och vilken effekt de haft. Detta kommer att underlätta kommande regionala möten. Det första bestämdes direkt vid ett europeiskt lunchmöte till den 13-14 januari i Paris.

Men den stora viktiga frågan är: Hur kan vi stärka den internationella feministiska solidariteten, vilken kretsar kring kollektiva aktioner och samtidigt se till att denna solidaritet når varje kvinna i varje land och territorium?

Vilka band ska vi knyta till kvinnorna som arbetar med Beijing + 5, dvs. uppföljningen och andra viktiga internationella grupper? Hur försäkra sig om att detta nätverks aktioner inte bara blir en kopia av vad andra feministiska nätverk redan gör? Vilken struktur, vilket ansvar, var ska

pengarna komma ifrån? Vilka teman skall vi ta upp, osv. osv.

Vi står till ert förfogande sa kvinnan från Brasilien. Vi vill fortsätta och permanenta marschen. Vad sägs om en marsch + 5, ännu en? Underskriftskampanjen bör fortsätta.

Varje år den 17 oktober ska det finnas miljoner namn hos FN. Några var kritiska till mötena med Världsbanken och IMF, men de flesta välkomnade den kontakten. Den bör fortsätta, vi måste arbeta på alla plan samtidigt.

– Jag är stolt över att vara kvinna och jag kände mig än stoltare när jag såg de "stora" männen darra när de läste vårt dokument, sa kvinnan från Kamerun.

Sent omsider blev det sång och spontan dans och omfamningar och lite tårar och systerskap var åter underbart!

Erni Friholt

Världskvinnomarschen i New York med namnlistor från hela världen
med krav till FN.

Foto: Zaida Hagman
Erni Friholt
Else-Marie Rådström

Attac är här

Nu sprider sig Attac till Sverige och redan innan organisationen egentligen finns, har tusentals hört av sig för att få veta mer och komma med i arbetet.

En av förgrundsgestalterna för Attac i Sverige är Lena Klevenås. För några år sedan lämnade hon sin plats i riksdagens utrikesutskott i protest mot de kraftiga neddragningarna i u-landsbiståndet.

Idag är Lena fortfarande socialdemokrat, men aktiv i andra sammanhang, framförallt i Attac. Lena kände att det här var precis rätt, lagom, möjligt och genomförbart. Lena kom med i Attacs arbetsgrupp. Där har man enat sig om att arbeta med tre huvudfrågor i Sverige; först och främst att arbeta för att Tobinskatten ska införas. Därefter gäller det skuldavskrivning för tredje världens länder och sist och slutligen att sätta fokus på spekuleringen med pensionspengarna.

MEDLEMMAR STRÖMMAR TILL

Lenas väg till Attac började med en artikel i Arbetet 29 april i år. Sten Rigedahl skrev om kampen mot nyliberalismen. Det finns mycket intresse från allmänheten, från journalister och forskare. Men än så länge befinner sig Attac i ett uppbyggnadsskede. Än så länge finns inga stadgar och ingen ordförande. Alla arbetar på sin fritiden, men trots att Attac egentligen inte har startat på riktigt strömmar sympatisörerna till. Redan har över 2.000 anmält sitt intresse via Internet och det finns över 20 lokalgrupper.

Lena har själv sammankallat till ett möte i Alingsås. Och journalisterna strömmar hit, skrattar Lena och håller upp lokaltidningen där den senaste i raden av intervjuer med henne har publicerats. - Snart får jag väl ordna presskonferens, konstaterar Lena.

- Vad ger det för associationer egentligen. Är det ett uttryck för ändrad tidsanda att den stora rörelsen hette Greenpeace på åttiotalet och Attac idag. Lena, som är språkligt bevandrad, slår genast upp ordet i ett fransk-svenskt lexikon. Attack på svenska motsvaras av attaque.

ATTAC

L'Association pour la taxation des transactions financières pour l'aider aye citoyens - Föreningen för beskattning av kapitaltransaktioner för medborgarens bästa grundades i Frankrike 1998 och har över 25.000 medlemmar där. Nu sprids Attac till allt fler länder. Attac kräver en demokratisk styrning av marknadskrafterna. Målsättningen är alternativ till nyliberalismen. Attac har en hemsida och där kan du också få information om svenska Attac. Adressen är: www.attac.org.

James Tobin

Nobelpristagare i ekonomi 1981 för sina bidrag till teorin för finansiella marknader. Tobin föreslog redan 1972 att valuta-transaktioner skulle beskattas med en skatt på 0,1 procent. En sådan skatt skulle tjäna två syften: spekulativen skulle bromsas och resurser skulle frigöras för att bekämpa fattigdomen. Det är detta som kallas Tobinskatten.

Attac i sig är inte något ord.

– Men Attac ger hopp och det är det viktigaste, fortsätter hon.

SANS OCH BALANS

Lena bor i en villalidyll med ån som går genom samhället på behörigt avstånd. Vattennivåerna har stigit betänkligt och det kan nog vara skönt att ha ån på avstånd. Från sitt röda hus med de många äppelträden i trädgården leder hon AB Sans & Balans. Det är hennes eget företag i just det – sans och balans.

– Vi arbetar så mycket så vi hinner inte tänka och hinner inte leva. Det har gått så långt så vi jobbar ihjäl oss, tänk bara det här med plötslig vuxendöd. Vi måste sansa oss. Arvika visar ju vad som håller på att hända. Klimatförändringar som vi har framkallat med bland annat bilåkandet.

Själv arbetar hon med det hon vill och på det sätt hon vill. Lena skriver rapporter, håller föredrag och leder debatter. Nu har hon precis återvänt från Stockholm efter ett par dagars seminarium med rubriken *Fokus på världshandeln* som Forum Syd anordnat. Tre dagars seminarium med den stora salen fylld av intresserade åhörare.

Det finns ett växande intresse för rättvisefrågor idag. En av talarna var Susan George, från Attac. Seminariet gav skrämmande framtidsperspektiv. WTO har planer på att även tjänster ska regleras av avtalen. Det är en fråga som ska tas upp i Nice i december. Det kan innebära att offentligt finansierade tjänster betraktas som handels hinder. En konsekvens kan bli att det enskilda landet inte får subventionera t.ex. sjukvård.

– Tänk dig ett företag från ett annat

land som vill etablera ett sjukhus i Sverige. De kan anmäla Sverige för handelshinder eftersom den offentliga sjukvården är subventionerad och folk kan gå dit för en lägre kostnad.

GLOBALISERING HOTAR VÄLFÄRDEN

– Det är ju faktiskt så att själva välfärden hotas av globaliseringen, konstaterar Lena. – Alla tror Attac är mot frihandel. Det är vi inte alls, men vi är för Tobinskatt.

Inom Attacs arbetsgrupp försöker de nu samla stöd för ett parlamentarikerupprop och ett upprop undertecknat av forskare. Lena har sällskap av en fd riksdagskollega Birgitta Hambræus (c) i arbetsgruppen.

Det är nu två år sedan Lena Klevenås lämnade sin riksdagsplats för socialdemokraterna. Hon fick inte ställa upp till omval, trots att hon antagligen hade kommit in genom personval. Lena hade gått ut offentligt med sin kritik av att partiet i regeringsställning skar ner biståndet till tredje världen.

– Men det är det här jag har svårt för. Partierna måste stå för och hålla fast vid idéer som är allmänt kända, men när partierna inte står för sina idéer då kommer man i ett fruktansvärt dilemma. Visst ska man kompromissa men inte om principfrågor.

PARTIPISKAN EN BLOCKERING

– Klart jag förstår att man måste kompromissa inom ett parti, men inte när partiet sviker sina egna idéer. Däremot, fortsätter Lena, så finns inte partipiskan – den är

en mental blockering. Vi har hela tiden ett val. I Sverige blir man inte skjuten för att man säger vad man tycker. Men man får vara beredd på att bli utslängd ur partiet.

Lena vet. Hon har själv suttit som ordförande i Riksdagens grupp för mänskliga rättigheter, en grupp som bevakar vad som händer med parlamentariker i andra länder och arbetar för att fängslade parlamentariker ska släppas fria. De gjorde faktiskt stor nytta, fick loss några och fick kunskap om andra parlamentariker som satt fängslade.

Själv tycker hon det är viktigt att vara en bråkig person. Partierna borde vara rädda om sina kritiker. Det blir tråkigt och trist utan dem och partierna tappar bredden. Attac är en fråga om opinionsbildning, om att återta makten över tanken. Om att pengar inte är allt. Det är ett alternativ till den ekonomiska globaliseringen som urholkar välfärden.

– Vi är inte emot globalisering, men det

måste vara så att välfärden globaliseras. Se bara konsekvenserna av globaliseringen i Ryssland. Där har befolkningen minskat med fem miljoner på tio år – och det beror inte på utflyttning utan i första hand på födslostrejk och sämre hälsa.

Problemen hänger ihop. Miljöförstöring, handel, orättvisor, kränkningar. Hela globala systemet är fel och riksdag och regering har inte makt att besluta om välfärd i sitt egna land.

– Attac reparerar grunden på huset som

annars ramlar ihop. Det bästa med Attac är att de ger många hopp om att göra något. Tobinskatt är lätt att genomföra och lätt att förstå.

INGA HIERARKIER

I början av januari kommer Attac konstituera sig som organisation i Sverige. Det blir inte en kopia

av partier eller existerande organisationer. Attac kommer att ha en så platt organisation som möjligt, utan hierarkier. Det är meningen att så många som möjligt ska samarbete med alla som vill ha en rättvisare värld.

PENSIONERNA SVÅRAST

Det är en enfrågerörelse där denna enda fråga är avgörande, sedan får alla tycka vad de vill i andra frågor. Stadgar ge stor frihet bygger på alla människors engagemang och visa tilltro att alla förstår vad de vill göra.

– Pensionsfrågan är svårast, medger Lena.

Där behöver alla mer kunskap. Premiepensions-systemet skapar stora mängder pengar som flaxar runt.

ATTAC I EU-PARLAMENTET

Attac finns redan i Frankrike och Tyskland och nu sprider sig rörelsen och är under uppbyggnad i flera länder precis som i Sverige. Attac har medlemmar i EU-parlamentet där Tobinskatten var uppe till diskussion och var ytterst nära att gå igenom.

Än så länge har det bara varit ett fantastiskt intresse för Attac. Men hur länge kommer medvinden vara och hur blir fortsättningen?

– Jo, säger Lena, jag tror att det kommer att starta fler lokalgrupper men jag tror också att motattackerna blir hårdare. Det kommer bli fler debatter och skrivelser. Men det viktigaste idag är att vi är en ja-rörelse. Vi har formulerat att det här vill vi. Nu är det andra som får säga nej.

Text&Foto

CAROLINE RUNESDOTTER

När politiken flyttar ut från parlamentet: Mer eller mindre demokrati?

Attac, Reclaim the Streets, Autonomia, Vägra kallas horor - namnen är många. En del rörelser är av kortlivad karaktär, medan andra blir mer bestående. Genomgående har de huvudsakligen unga deltagare, de har en platt, icke-hierarkisk organisation och de överskrider de traditionella gränserna för hur man arbetar politiskt. Är de nya rörelserna ett övergående fenomen, eller är det så här politik kommer bedrivas i framtiden?

1997 disputerade Håkan Thörn med en avhandling om nya och gamla rörelser där han problematiserade begreppet nya rörelser och undersökte vad som egentligen var nytt med de nya rörelserna. Han medverkade också i Demokratiutredningens rapport Civilsamhället med en artikel med rubriken Nya sociala rörelser och politikens globalisering – Demokrati utanför parlamentet? och nu arbetar han med en bok om antiapartheidrörelsen och politikens globalisering.

Det som är intressant med den rörelsen är att den bestod av såväl gamla som nya rörelser i samarbete kring en fråga. För även om det kan vara uttryck för att en ny generation håller på att skapa sig en plats inom politiken, så finns det också generationsskifte inom gamla etablerade folkrörelser. Håkan nämner Naturskyddsföreningen där den nya styrelsen uttrycker sig med ett språk som särskiljer den från den gamla.

– Den nya styrelsen talar om betydelsen av nätverk, att genomföra aktioner och att bryta upp

gamla strukturer. Man kunde tro att de talade för medlemmar i Greenpeace. Sättet att driva sin politik på är en avspiegling av det som händer runt omkring oss.

KONSUMTIONSSAMHÄLLET

– Idag kan man tala om att konsumentaktioner har ersatt strejkerna som politiskt vapen. Allt det här hänger samman med en förändring hos kapitalismen, frågan om hur man ska komma åt den globala ekonomin. Just konsumtionsbojkott och kampanjer är ett sätt.

Det är i själva verket ett svar på de samhällsförändringar vi sett under 1900-talets slut, övergången från produktionssamhälle till konsumtionssamhälle. Medan industri-samhällets kamp gällde att få del av tillväxten, av vinsten, så gäller kampen idag frågan om vår överlevnad. Medan folkrörelser och partier verkade inom det parlamentariska systemet så verkar de nya rörelserna utanför folkstyrets ramar. Och följaktligen är aktioner numera i hög grad en mobilisering av konsumenterna.

– Konsumentbojkott och aktioner är effektfulla mot de stora företagen som är känsliga för opinioner, säger Håkan Thörn, och det har blivit en strategi att sikta in sig på multinationella bolag som är lätta att påverka för de har inarbetade varumärken de måste tänka på.

FLEXIBLA NÄTVERK

De nya organisationerna är inte cementserade, deras strukturer är flexibla, de fungerar som nätverk och med internet har möjligheter skapats att bilda globala nätverk och förbereda aktioner tillsammans. Ett exempel på detta är aktionerna i Seattle som förbereddes under lång tid och med många - nya och gamla - organisationer inblandade. Den kommunikation och den planering som föregick aktionerna

möjliggjordes i hög grad genom tillgången till internet.

OINTRESSERADE AV DIALOG

– Samtidigt är många trötta på de etablerade politiska partierna. De har inte lyssnat till gräsrotterna och de är tröga i sina strukturer. 80-talets rörelse av civil olydnad fördömdes och de som försökte få gehör för sina åsikter möttes av arrogans. Nu har vi fått fler militanta rörelser som inte bryr sig om dialog. Det vi ser är ett nytt sätt att bedriva politik på som inte begränsas av definitionen av politik till endast att rösta eller medlemskap i ett parti.

– Det är tydligt att definitionen för politiskt handlande måste vidgas, säger Håkan, och då kommer vi in på olika typer av aktioner och opinionsbildning. Konsumtionsbojkott och alternativ handel är ju en form av politiskt handlande som går förbi etablerade politiska kanaler.

DEMOKRATISERING

Om vi nu inkluderar alla dessa utomparlamentariska aktioner i definitionen av vad som är politik – innebär det då att vi är på väg att få ett mer eller mindre demokratiskt samhälle? Håkan Thörn ser en del positiva konsekvenser för demokratin:

– Det här sättet att bedriva politik i det civila samhället får både funktionen att påverka politiska partier och att demokratisera det civila samhället genom att fler medborgare involveras i samhällsfrågor.

Det blir en demokratisering på två nivåer; dels gör den något åt förstenade nivåer inom de etablerade strukturerna, dels skapas en lokal politisk rörelse.

Effekterna har blivit att medborgare på olika platser har krävt ökat deltagande och

medbestämmande och startar olika typer av kooperativ verksamhet som ej syftar till vinst. Men det finns andra åsikter om dessa former för medborgarinflytande också.

– Många blir väldigt provocerade av utomparlamentariska aktioner. Det finns statsvetare som anser att man förespråkar ett elitstyre om man släpper fram nya rörelser i politiken. Det de syftar på är att det är resursstarka människor som har förmågan att formulera sig och att sätta sig in i frågor som är representerade i rörelserna.

– Samtidigt, konstaterar Håkan, blir detta ett sätt att diskvalificera all politisk mobilisering som inte ingår i den etablerade politiska strukturen.

LÅNGSIKTIGA PERSPEKTIV

Bland de nya rörelserna finns det många tillfälliga organisationer som uppstått kring en enda fråga. Det kan vara lätt att dra alla enfrågerörelser över en kam och tro att de inte har något långsiktig perspektiv.

– Då ser man inte att många av de som deltar har ett långsiktigt perspektiv med sitt engagemang i enstaka frågor.

Hur blir framtiden? Är framtiden alltför globala nätverk och aktioner och att den nationella politiken försvinner? Det tror inte Håkan Thörn:

– Den nationella politiken har inte spelat ut sin roll. Man kan också se att både Vänsterpartiets och Miljöpartiets ungdomsförbund har direkta kopplingar till de nya rörelserna och erkänner civil olydnad som en legitim politisk handling.

CAROLINE RUNESDOTTER

Den civila lydnaden – ett hot mot demokratin

Lydnaden är ett hot mot demokratin, hävdar fredsforskaren och fredsaktivisten Jörgen Johansen. För 17 år sedan var han med och kedjade fast sig vid Jordfallsbron i Kungälv för att protestera mot den export av svenska vapen som pågick i det tysta i strid mot gällande lagar. Vapenexporten uppmärksammades och journalister blev intresserade. Det blev upptakten till Bofors-affären.

Landsfiskal Johan Henrik Schönheit opponerade sig mot Karl XII:s utrikespolitik, mot krigsskatten som gjorde folk än fattigare. Då lät Karl XII döma honom för landsförräderi, varpå Johan Henrik flydde till Hamburg. Men 12 förklädda poliser, utsända av Karl XII, kidnappade honom och förde honom till Marstrands fästning och livstids straffarbete där. Johan Henrik Schönheit gav dock inte upp. Han började hålla tal för sina medfångar och han skrev brev. Då dömdes han till döden. Men först skulle man bränna upp

alla hans böcker i hans åsyn och hugga av honom högra handen, den hand han skrev med. Johan Henrik överklagade domen. Men högsta instans skärpte istället straffet ytterligare till allt det förut bestämda plus att man även skulle riva ut hans tunga som han talat med och bränna honom levande, så att hans själ inte skulle kunna flyga till himlen. Så skedde på Marstrands fästning i början på 1700-talet inför 3.000 åskådare.

Efterhand började folk tycka att den karlen egentligen bara sagt vad de alla tyckt. Och lagändring tvingades fram. Ja, lagar blir till efter tryck underifrån. Alla våra fri- och rättigheter har kommit till på detta sätt. Det är Jörgen Johansen som berättar. Jörgen är forskare på Göteborgs Universitet, institutionen för Freds och Utvecklingsforskning och med ett långt förflutet som fredsaktivist. En av hans böcker heter "Den nödvändiga olydnaden". Jörgens tes är att "Lydnaden är ett hot mot demokratin".

– Tänk efter själv, säger han. Allt vad vi människor skäms över är gjort av lydiga människor: Piloterna som fällde atombomberna över Hiroshima och Nagasaki i Japan, soldaterna som avrättade kvinnor och barn i Song My i Vietnam, soldaterna som begick massakern i flyktinglägren Sabra och Shatila i Libanon, lokförarna som förde tågen till Auschwitz, de som öppnade gaskranarna där, baltutlämnarna från Sverige, de som grävde ner gifttunnorna i Teckomatorp, de som tillverkade kanoner i Bofors, pappersbruksarbetarna som nattetid släppte ut cellulosa till vattendragen och Östersjön.

– Och, fortsätter Jörgen, se bara på Vasamuseet, lydnadens tempel i världen. Tänk på dessa skeppsbyggare som fick order av Gustav II Adolf att bygga skeppet. Han ville ha det stort och högt, byggarna avrådde, den skulle inte kunna segla...

Jag vill ha en sådan båt, röt kungen. Efter flera turer av hövliga påpekanden att fartyget skulle bli odugligt, gav de med sig och byggde denna helt galna båt, med de kända följderna. Och istället för att antingen aldrig påbörja den eller åtminstone bränna upp den direkt och därmed dölja fadäsen, byggs det ett museum kring maktens triumf och lydnadens ynklighet... Dagens motsvarighet är väl JAS-planen - världens dyraste jordfräs. Men detta är ju historia.

Hur är det idag, då?

– Sverige är världens bästa demokrati, tyvärr. Till dess stora brister hör att den är till fördel för majoriteter och lämnar

minoriteternas krav och behov till majoritetens godtycke.

Men även denna demokrati är starkt hotad idag på grund av den massiva lydnaden. Jörgen är mycket pessimistisk. Det pågår en stark indoktrinering från dagis via förskola, skola till arbetsplatsen. Det gäller att hålla käft och ställa in sig i ledet.

– All lydnad belönas, all olydnad straffas. Du erbjuds att köpa aktier för ditt pensionssparande. Skulle du vilja eller behöva utnyttja din strejkrätt, förstör du din egen pension... Det är ett raffinerat sätt att urholka demokratin. Två viktiga faktorer utgör nämligen grunden för vår demokrati: civil olydnad och frånvaro av våld.

Ja, Jörgen menar faktiskt att den civila olydnaden var mer utbredd förr. – Mycket mer utbredd. Tänk på frikyrkorna. De förbjöds att hålla möten. De gjorde det ändå. Tusentals arresterades. Men så småningom uppstod därur religionsfriheten och den svenska yttrandefriheten. Men sedan rösträtten vunnits 1921 kändes det inte lika nödvändigt med ohörsamhetskampanjer längre. Ja, rösträtten är viktig för majoriteten, men civil olydnad är viktig för minoriteterna, där de kan få sin röst hörd.

Ett bra exempel är aktionen på Jordfallsbron. Åtta aktivister kedjade fast sig där i april 1983 för att rikta uppmärksamheten mot den illegala vapenexporten. En båt var på väg från Bofors via Göteborg till Rotterdam för omlastning där. Det antogs att vapnen skulle vidare till Indien. Den aktionen och den därpå följande rättegången, där de åtalade aktivisterna stod på trappan till tingsrätten och höll tal, fick stor uppmärksamhet och förde upp vapenexporten på den politiska dagordningen. Bofors hårdbevakades, Henrik Westander från Svenska Freds och några andra journalister började sin grävande verksamhet.

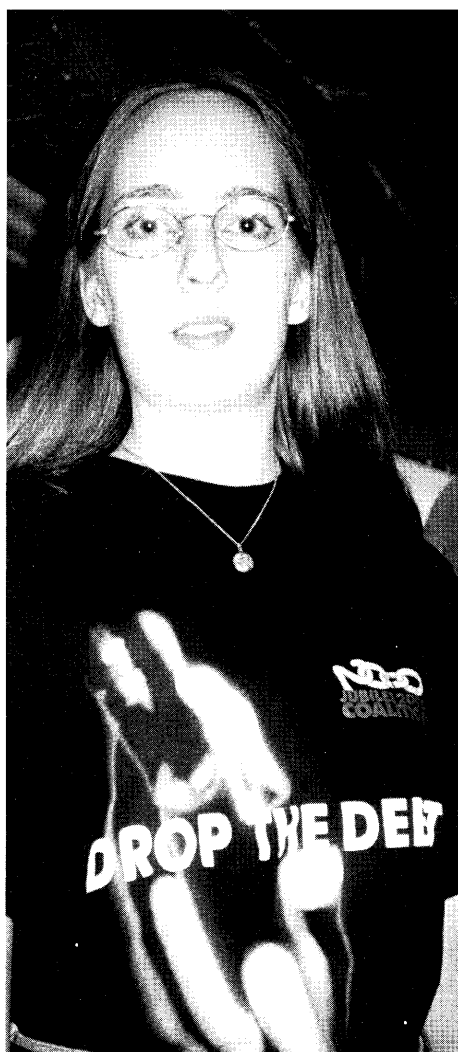
Idag ägs Bofors till 90 procent av amerikanska företag. Och i EU förbereds just nu en lag för att samordna vapenhandeln i Europa. Det förutses att man kommer att lägga sig på lägsta nivå, det vill säga Frankrikes. Civila olydnadsaktioner blir allt svårare. Jörgen ser vissa ljusglimtar i den unga, nya Attac-rörelsen och i Vegan-rörelsen. Han betonar dock återigen vikten av frånvaro av våld. Den stora massan i Sverige idag ... den som är dopad av den materiella standarden, det finns för mycket att förlora. Galtung kallar åren mellan 25-55 för ”den passiva perioden”... Så slutar Jörgen med en eloge till alla de 55+ som är aktiva, en stor del dessutom kvinnor. Än finns det hopp!

Text&Foto:
ERNI FRIHOLT

Jörgen Johansen:
*Allt vad vi människor
skäms över är gjort
av lydiga människor:
Piloterna som fällde
atombomberna över
Hiroshima och
Nagasaki i Japan,
soldaterna som av-
rättade kvinnor och
barn i Song My i
Vietnam, soldaterna
som begick massa-
kern i flyktinglägren
Sabra och Shatila i
Libanon, lokförarna
som förde tågen till
Auschwitz...*

Prag, tur retur

Marika Dörwaldt, 25 år och studerande, var med och demonstrerade när Internationella Valutafonden och Världsbanken hade årsmöte i Prag i september i år. Demonstrationen anordnades av Jubel 2000 med initiativtagare bl.a. från kyrkan och fackföreningsrörelsen. Jubel 2000 vill verka för att fattiga länders skuldbörda avskrivs. Marika deltog i deras "lagliga" demonstration (det fanns en "olaglig" demonstration också med öppet bråk inför TV-kamerorna, som naturligtvis fick mer uppmärksamhet), och hon berättar:

– Jag ville vara med och demonstrera därför att jag är emot att pengar och ekonomiska hänsynstaganden går före allt annat. Den fattiga delen av världen måste få utveckla sin ekonomi på det sätt som är bäst för dem själva, och inte på det sätt som gynnar de rika i-länderna mest.

Marika är också aktiv i grön Ungdom sedan ett par år tillbaka, och det var de som arrangerade bussresan och

vandrarhemmet till ett billigt pris. Marika berättar vidare:

– Vi pratade i bussen om vikten av icke-våld. Vi skulle inte på något sätt uppträda provocerande mot polisen. När vi kom med vår buss till gränsen mellan Tyskland och Tjeckien blev vi stående vid tullen i cirka fyra timmar. Allt vårt bagage och våra papper undersöktes av allvarliga tulltjänstemän. Det var nästan skrattretande att se hur man bläddrade i mina svenska kursböcker och hur mina underkläder undersöktes.

– När vi berättade att vi skulle delta i olika seminarier blev attityden något annorlunda mot oss. Kanske vi inte var några farliga huliganer trots allt. Vi hörde sedan att andra bussar hade noga undersökts.

Förmodligen hoppades man att kunna hitta något tekniskt fel på dem för att på så sätt kunna stoppa resan. Om själva demonstrationen i Prag berättar Marika:

– Den första delen av demonstrationen var utformad som ett begravningsståg. Vi gick tysta och var klädda i mörka färger. Så småningom stannade vi till och deltagare från olika organisationer höll

Jubel 2000

tal. Några hade gjort marionettgubbar, som föreställde gubbarna i Världsbanken och Internationella Valutafonden. Man visade hur de dansar efter de rika ländernas önskemål. Sedan fortsatte marschen, men nu på ett annat och ljudligare sätt. Vi tog av oss de mörka kläderna, många hade visselpipor och vi ropade slagord som: IMF, they can't pay. How many kids did you kill today.?"

Marika återkommer flera gånger under vårt samtal till att det är viktigt att demonstrationer inte tar till våld.

– Det är viktigt att försöka införa strategier så att demonstrationer inte urartar i våld. När det blir bråk skriver tidningarna om det och inte om själva demonstrationen och vad syftet med den är.

Marika tycker att det är både viktigt och nödvändigt med aktioner utanför det partipolitiska arbetet. När tiden och ekonomin tillåter kommer hon att delta i en sådan igen. Förresten, på hemväg från Prag hoppade hon av i Danmark för att hjälpa EU-motståndarna i valutavalet som hölls då.

TEXT&FOTO
ELLY ENGSTEDT

har arbetat för skuldavskrivning för de fattigaste länderna. De fattigaste länderna 41 stycken, de Heavily Indebted Poor Countries, HIPC-länderna där i genomsnitt 30 procent av statens budget går till återbetalning av utländska lån. För en del av dessa länder är skuldåterbetalningens andel ännu högre. Madagaskar och Sao Tomé använder hela 60 procent av statsbudgeten till lånat återbetalning.

Det var på 70-talet som fattiga länder erbjöds billiga lån, men de som betalar idag är inte desamma som tog lånen eller bestämde hur de skulle användas. Det är därför som det borde finnas ett gemensamt ansvar hos låntagare och kreditgivare för att lösa skuldkrisen. De 41 fattigaste länderna kommer aldrig att kunna återbetala lånen.

För länder som hamnat i skuldfällan har kraven varit ekonomiska reformer, privatisering, stram penning- och finanspolitik för att sanera ekonomin. Detta har man trott, skulle öka tillväxten och därmed på sikt leda till minskad fattigdom. Nu inser kreditgivarna att de ekonomiska reformerna som dessa fattiga länder tvingats till har i många fall lett till ökad fattigdom och att detta i sig har motverkat ekonomisk tillväxt.

Numera har de s.k. strukturanpassningsprogrammen ersatts med Handlingsplaner till fattigdomsbekämpning och syftet är att resurser som frigörs när lånen avskrivas ska komma fattiga till del.

Man har då utgått från OECD:s övergripande mål för år 2015 som bland annat innehåller en minskning av fattigdomen till hälften, spädbarnsdödligheten med två tredjedelar och grundläggande skolgång för alla. Det är satsningar för att bekämpa fattigdom som jämkats samman med de tidigare kritiserade strukturanpassningsprogrammen. Hur resultatet blir återstår att se.

Fyra av G7:s medlemmar har deklarerat att de kommer att skriva av den bilaterala skuld som HIPC-länderna är skyldig dem. Tyskland kom med sin deklaration i januari 2000 efter Storbritannien, USA Kanada. De övriga G7 länderna Frankrike, Japan och Italien har tillsammans den största delen av de bilaterala fordringarna. Om de också skulle skriva av hela den bilaterala skulden skulle det innebära att 40 procent av HIPC-ländernas skuldbörda försvann.

I Sverige består Jubel 2000 av sammanlagt 27 organisationer som bildar ett nätverk. Skuldfrågan är en politisk fråga och det är framförallt G7, IMF och Världsbanken som kan besluta om den. Jubel 2000 är en del av den internationella kampanjen Jubilee 2000 som finns i de flesta länder. Under G7:s möte i Köln i juni krävde 50.000 demonstranter krävt skuldavskrivning och namnlistor med 17 miljoner namn överlämnades.

Annika Spalde:

Civilt Olydig

Annika Spalde har varit civilt olydig i flera år. Under dessa år har hon gjort attacker mot Tridentubåtar i Storbritannien och i USA. Hon har suttit ett halvår i ett brittiskt fängelse och dömts till dryga böter i USA. Annika vet vad hon gör och är beredd att ta konsekvenserna, men innan hon gick med i plogbillsrörelsen tänkte hon noga efter: Är det rätt att bryta mot lagar? Kan civil olydnad rättfärdigas? Det kan det, kom hon fram till.

Annika är sjuksköterska och hade arbetat med bistånd i Paraguay tidigare. Att hon sedan kom in på tanken att arbeta med civil olydnad hängde samman med att hon är katolik och anser att mänskliga rättigheter är viktiga att kämpa för. Civil olydnad är ett komplement i kampen, om det är något man anser går emot grundläggande mänskliga rättigheter.

– Det är sällan jag träffar någon som är helt negativ, berättar Annika. De allra flesta är positiva.

Hon verkar nästan förvånad över att de har så mycket stöd. För två år sedan satt hon i brittiskt fängelse. Det var efter att ha gjort en aktion mot en Trident-ubåt. Den var alldeles ny och skulle invigas en vecka senare. Aktionen följde ett sedvanligt mönster: ett uttalande och en bit bröd lades på platsen och sedan började de själva nedmonteringen. De var tre stycken från Sverige.

Civil olydnad bygger på öppenhet och kommunikation. Aktionerna ska ge eko och leda till att fler tänker efter. Vad händer om media plötsligt slutar rapportera? Vad händer

om ingen märker när de döms till dryga böter eller kastas i fängelse? Annika är inte orolig.

– Jag fick massor med brev från människor jag inte kände, när jag satt i fängelse. Och när jag var ute igen åkte jag runt och höll föredrag.

För övrigt var det nära att de inte ens dömts till fängelsestraff. Det krävdes minst tio av tolv röster i rätten för att straffet skulle verkställas och i första rättegången var det inte tillräckligt många

som röstade för att de skulle dömas. Det blev en ny rättegång och då dömdes Annika och hennes kamrater till fängelse.

– Det svåraste med fängelsevistelsen var att inte ha kontroll över sitt vardagsliv och att vara beroende av vakternas välvilja. Men vi hade egna celler och kunde ändå klara den tiden bra.

FÄNGELSEBREV

Breven från fängelset finns nu samlade i ett litet häfte och planerna är att de så småningom ska bli utgivna.

Själv kan Annika tänka sig att fortsätta arbeta för en rättvisare värld hela livet. Däremot är det inte säkert att hon alltid kommer delta direkt i aktionerna.

– Det beror på vad som händer i livet. Jag kan ju behövas som stödperson istället, det behövs alltid erfarna personer runt den grupp som gör aktioner.

Hon var i USA i somras och bodde då i ett kollektiv där alla hade en gemensam livssyn.

TRIDENTSYSTEMET OLAGLIGT

De arbetade tillsammans med motståndet mot militarismen och mot sociala orättvisor. Så skulle hon kunna tänka sig att leva i Sverige också. Där var hon också med i en aktion mot Tridentssystemet, alltså utrustning till ubåtar.

– Utvecklingen av Trident-ubåtar är ett brott mot internationell lag, säger Annika. Man får inte använda vapen som inte kan skilja på civila och militära mål, inte vapen som riskerar att skada tredje part eller utplåna hela städer. Trident-ubåtar har en stridsspets som är åtta gånger starkare än Hiroshima. Och det är i sig ett brott att använda sig av hotet att använda sådana vapen.

– Idag går det inte längre att skylla på andra sidan, när man bygger upp nya vapensystem. Gulfkriget genomfördes i hög grad för att vi behöver billig olja. Det är inte konstigt att många känner förtvivlan över att inget kunna göra i en värld så full av vapen.

TRÄNAR DIALOG

Men plogbillarna arbetar vidare. För att klara av att genomföra aktionerna måste man vara väl förberedd. Inom plogbillsrörelsen tränar de ickevåld och de ser till att inleda dialog med dem som de möter om det så är arbetare, poliser eller folk från området.

De ser också till att aktionen sker helt öppet. Målet är inte skadegörelsen utan uppmärksamheten och de tankar de väcker hos allmänheten. Och naturligtvis ger det resultat.

NY FREDSGRUPP VID RÄTTEGÅNGEN

Till rättegångarna brukar det komma många sympatisörer och det bildades en ny fredsgrupp i samband med rättegången i Storbritannien.

– Men det kan vara en lång process innan Tridentubåtarna skrotas.

Nu närmast väntar nya aktioner och själv planerar Annika generationsmöten. Plogbillarna är fortfarande huvudsakligen unga, men har även äldre medlemmar och vill gärna ha kontakt med fler människor som är intresserade. De kan byta erfarenheter och lära sig av varandra.

Och så närmar sig det årliga nyårslägre utanför Göteborg, en vecka med seminarier och samvaro, musik och dans.

TEXT&FOTO
CAROLINE RUNESDOTTER

Civil olydnad:

Civil olydnad har traditioner sedan mitten av 1800-talet. De som kämpade mot slaveriet i förenta staterna, abolitionisterna, tillämpade skattevägran. I kampen för allmän rösträtt och kampen mot apartheid har civil olydnad spelat en viktig roll. I civil olydnad är straffet lika viktigt som lagbrottet. En av de som framgångsrikt lett civil olydnadskampanjer är Gandhi. Han säger att "Om folk bara förstod att det är omänskligt att lyda orättfärdiga lagar skulle ingen tyrann kunna förtrycka dem". Civil olydnad är en handling som är öppen och offentlig, grundas på ickevåld, är olaglig eller bryter mot en regel eller ett beslut, den har ett samhälleligt syfte, de personliga konsekvenserna - straffet - fyller en viktig funktion.

Vill du veta mer om civil olydnad? Per Herngren har skrivit en bok som heter just Civil olydnad. Den är mycket grundlig och går tillbaka till de första exemplen på civil olydnad, går igenom de olika stegen i en aktion, om demokratiska förhållningssätt i gruppen, utbildning och framtiden.

Foto: Caroline Runesdotter

Vem hotar demokratin?

Var inte oroliga, bilden ovan är arrangerad! Men riskerar vi inte alla att tro att de s.k. autonoma med flera som deltar i direkta aktioner är våldsverkare och huliganer? Läs då det här brevet från en person som är aktiv i olika frågor och på olika sätt. Frågan är bara: Vem hotar demokratin? På nästa uppslag har vi låtit ett par representanter för ”rörelserna” berätta om hur de arbetar och vad de har för mål.

”Jag ska berätta lite om vad som hänt här i Norrköping den senaste tiden.....

Först så har ju kommunen med sossarna i spetsen beslutat sig för att privatisera energiverket här. Med åtta partier för och två emot så beslutade sig Vänsterpartiet och Miljöpartiet för att fixa ihop namnlistor för att kräva folkomröstning. På tio dagar uppnåddes mer än de fem procent som behövs för att kunna kräva folkomröstning.

Kommunfullmäktige höll då ett extra möte för att diskutera omröstning eller ej! Så vi var några från SUF och RSN som beslöt oss för att markera både ett nej till privatisering, men först och

främst ett ja till folkomröstning!

Vi hade fixat så att vi hade t-shirtar på oss med ordet (s)vek skrivet, eftersom socialdemokraterna gick till valet 1998 och lovade sina väljare att inte sälja ut! Så fort en socialdemokrat talade ställde vi oss upp. Den förste hon kom bort sig och tappade helt tråden i sitt anförande..... samtidigt så ställde sig några upp med en banderoll med FOLKOMRÖSTNING! på..... Men i voteringen avgjordes det i alla fall att Energiverket ska säljas ut.

Det mest fascinerande var just att det var en moderat som hette Dike och en miljöpartist som satte demokratin i centrum i sina anföranden. Dike

sa t ex att han precis som sitt parti ansåg att en försäljning var bäst men, underströk han, så är demokratin det viktigaste....

Han la ner sin röst.

Annars så kändes debatten som ett enda försvarstal speciellt från socialdemokraterna om att det var representanter blabla.

En kvinna från Kristdemokraterna, som uppenbart inte levde i vår värld, naivt nog sa att – men om detta visar sig vara ett dumt beslut så kan vi ju alltid köpa tillbaks det!...???????”

Det är resultaten som räknas

Han är med i en liten grupp, de är bara ett fåtal och det är folk som känner varandra, ett informellt nätverk, skulle man kunna kalla det.

– Det är inte organisationerna som är intressanta, det är kampformerna. I konkreta frågor arbetar man ihop, så enkelt är det.

Själv har han tillhört vänstern sedan början av 90-talet. Det började med Ung Vänster. Många har gått den vägen och Ung Vänster har väldigt unga medlemmar.

1992 var han med och demonstrerade i Lund i samband med Karl XII dödsdag 30 november. Det är den dag då högerextremisterna, nazister och fascister, genomfört en marsch genom Lund.

Dit kom han då med en busslast Ung Vänstermedlemmar. Målet var att stoppa nazisternas marsch.

– Det var här vi träffade de autonoma. De handlade genom direkt aktion, medan jag upplevde att Ung Vänster såg det som ett mål i sig att organisatio-

nen växte.

Sedan dess har han tillhört dem man brukar kalla autonoma, små självstyrande grupper som samarbetar med varandra eller med andra organisationer i konkreta aktioner för ett bestämt mål.

Själv betraktar han sig som socialist och ser det som händer idag med utslagning och fattigdom som en logisk konsekvens av det kapitalistiska systemet. Och hur gick det i Lund då?

– Jo, trots att det fanns 800 kravallutbildade poliser på plats med ny utrustning lyckades de 1500 obeväpnade ungdomarna blockera gatan där nazisttåget skulle dra fram. Vi stod tätt packade med en hemmasnickrad "sköld" av hönsnät och tyg och ropade slagord och väntade på polisens attack. Den uteblev, polisen bestämde sig för att låta oss vara kvar.

Detta att göra direkta aktioner fungerar som en väckarklocka i samhället och får folk att tänka efter:

– 1995-96 när

djurrättsaktivister släppte ut minkar blev de ett väldigt liv kring det. Aktionen väckte debatt och idag har folk förståelse för att det inte är rätt att föda upp djur för att använda i pälsar.

En annan aktion han nämner är affischkampanjen mot tidskriften Slitz. Med affischer i fyrfärgstryck utformade som en löpsedel för Slitz, men namnet ändrat till Shitz och texten något, men bara lite, förvriden lyckades de få en enorm uppmärksamhet. Och Mats Drougges skapelse Slitz framstod som det är – en mjukporrtidskrift och något som seriösa tidskrifter inte vill ha något att göra med.

Det har också väckt medvetenheten kring andra tidskrifter i samma genre, som t.ex. Café.

Och ibland är det just de våldsamma aktionerna som lyfter fram de fredliga, hävdar han, och inte tvärtom som de flesta tror:

– I Prag var det tack vare de militanta aktivisterna som de fredliga mötena fick uppmärksamhet från

massmedia. Annars brukar den typen av överläggningar mellan NGO-grupper inte få någon uppmärksamhet. Men eftersom pressen nu bestämt sig för att vara där på grund av demonstrationerna men ändå inte skildrade våldsamheterna fokuserades intresset kring den fredliga, ordnade mötesverksamheten.

De är få som är med i nätverket och de har inte mycket kontakt med andra. Det är han medveten om, och tycker det är en brist. Det är också något som diskuteras. Däremot är han skeptisk till organisationer. Det är så lätt organisationsegoismen får dominera och tar överhanden över det man skulle kämpa för.

*Caroline
Runesdotter*

Vi försöker lyssna lika mycket på en 15-åring som på en 20-åring

Bland det viktigaste att arbeta med är sexismen och då speciellt våra könsroller då, bortsett från att de förstör oss även förstör våra möjligheter att arbeta. För även om vi är typ 50/50 så lyckas ju vi grabbar dominera. Detta har lett till att vi efter diskussion beslutade oss för att ha en förtrycksobservatör, vilken vi utser på varje möte och som kollar och säger ifrån när t ex härskarteknikerna börjar ge sig till känna, detta görs på ett så konstruktivt sätt som möjligt.

Annars så anser jag nog att information är det viktigaste idag, eftersom media i stort sett ballast ur och att alternativen till dagens nyliberala ciklus behövs, visa upp att du kan själv, du behöver inga ombud. Det obehagliga är ju att när vänsterns tidningar behövs som mest så försvinner dom.

Det är mycket som behövs göras och just nu är vi uppe i olika diskussioner om allt från planekonomi vs. Marknadsekonomi, Våld vs. icke-våld för att nämna några Jag är ju med i SUF – syndikalistiska ungdomsförbundet. SUF är en frihetligt socialistiskt ungdomsorganisation. Vi vill ha en verklig demokrati, där besluten fattas av oss själva och inte av proffspolitiker.

Gruppen arbetar vi med rundor, där alla i tur och ordning, utan att bli avbrutna får säga vad den tycker om ämnet. Sedan förs en öppen diskussion. Besluten tar vi med konsensus, alla ska vara med på beslutet. Ålderssammansättningen i vår grupp ligger mellan 15-23 år, medan könssammansättningen nästan är 50/50.

Gruppen arbetar vi med att förhindra hierarki-bildning, bl a genom att låta ansvaren rotera inom gruppen, men även att arbeta med sexismen, ålderslarvet som får en att lyssna mer på en 20-åring än en 15-åring, men även den här känslan "jag kan inte tillräckligt för att få uttrycka mig". Och här har vi nog en av de stora anledningarna till att ungdomar inte söker sig till partierna, man är ju redan trött på att bli bossad över, det här är lite av kritiken jag fått höra från kids som slutat i Ung vänster. Ett problem som jag stör mig på är att vänstern är så borgerligt organiserad, ta t.ex. fackklubbar på jobbet – val av ordförande, styrelse, klubban som markerar beslut, "Bifalles" man lever upp till fördomarna om att politik är det där stela, tråkiga med krångliga ord!

Christina

Vi höll till på lasarettet

Det är cirka 20 år sedan den första kvinnojouren bildades i Motala. Den bildades av kvinnor, som ville hjälpa andra kvinnor, som satt fast i ett ofattbart helvete. Trots all expertis inom socialvård, psykiatri och familjerådgivning, som ju rimligtvis borde ha kommit i kontakt med många misshandlade kvinnor, kom inte några initiativ därför. Jourgrupperna startades av ideella krafter och drivs fortfarande i dag av ideella krafter.

På 70-talet tillhörde jag en kvinnogrupp i Vadstena/Motala. Den bildades som så många andra grupper i början av 70-talet och försvann som så många andra i slutet av decenniet. Gruppen var under sin livstid väldigt aktiv med möten, aktioner och egen tidning (åtminstone i några nummer). Våra krav var de vanliga (ack! Så aktuella), nämligen: sex timmars arbetsdag, bra barnomsorg till alla, förbud mot porr och sexklubbar osv.

Kvinnomisshandel var för många av oss under den här tiden ett ganska okänt problem, men en av kvinnogruppernas medlemmar hade en tid varit i Skottland och där kommit i kontakt med ett kvinnohus, som tog emot misshandlade kvinnor. Lite svensk litteratur började också dyka upp. När kvinnogruppen upplöstes valde några medlemmar att ägna sig specifikt åt den frågan och de startade en studiecirkel.

STÖDGRUPPEN BILDAS

Ungefär 1979/80 bildades stödgruppen för misshandlade kvinnor i Motalaområdet. Jag tillhörde dem, som lovade ställa upp med husrum om det behövdes, men deltog för övrigt inte i gruppens arbete. Det är ingen

överdrift att säga att gruppens medlemmar utförde ett pionjärarbete under de år, som de orkade hålla på i all motvind.

HISTORIEN BORTGLÖMD

Allt detta tänkte jag på när jag våren 2000 gick i en studiecirkel som kvinnojouren i Motala höll i. Jag blev positivt förvånad och inte så lite imponerad över all strukturerad kunskap jag fann. Samtidigt upptäckte jag att de nuvarande aktiva i kvinnojouren inte riktigt kände till dess historia och under vilka betingelser som gruppen hade startats. Tyvärr är det nog så att mycket ideellt arbete inte dokumenteras, och om det görs blir papper liggandes någonstans och glöms bort.

En vacker sommarkväll i år träffas för första gången grundarna av jourgruppen, Ingrid Pålsson och Maj-Britt Björlund, två kvinnojoursmedlemmar som är aktiva i dag, Tina Olsson och Anki Abrahamsson. Ingrid berättar:

– Det var ett nytt område för oss. Hur skulle vi arbeta för att nå ut till kvinnorna och om vi nådde ut till dem, hur skulle vi hjälpa dem och var skulle vi göra av dem i den akuta fasen? Och hur många kvinnor rörde det sig om? Av politikerna fick vi en lokal, där vi kunde ha våra träffar. Vi försökte sprida information om vår verksamhet så gott vi kunde.

LOKAL PÅ LASARETTET

– En av våra medlemmar arbetade på lasarettet, så vi fick sitta där och ta emot telefonsamtal från början på vissa tider. Vi ringde till polisen på fredagskvällarna och berättade vem som hade jour över helgen. Vi hade en socialsekreterare som kontaktperson på socialförvaltningen. Vi följde med kvinnor på rättegångar och det kunde vara lite varstans i Sverige. Ju mer synliga vi blev desto fler kvinnor sökte sig till oss. Tina och Anki som haft

Medlemmarna i nya och gamla kvinnojourern: Maj-Britt Björlund och Ingrid Pålsson och i främre raden Tina Ohlsson och Anki Abrahamsson

en vag aning om att verksamheten från början hade hållit till på lasarettet får nu en förklaring till det. Maj-Britt berättar:

– Vi hade ju ingenstans att göra av kvinnorna i början. Jag tillhörde dem som ställde upp med husrum, men det var ju lite besvärligt för jag bodde ju ute på landet. Ingrid fortsätter:

– Vi startade också självförsvarskurser för unga tjejer och vi försökte öka samarbetet mellan polisen, vårdcentralen och sjukhuset. Så småningom fick vi en lägenhet men avdelningschefen på socialförvaltningen accepterade inte att kvinnorna skulle få vara anonyma. Han och jag hade en debatt om detta i direktsändning i Radio Ellen. Det var tufft, men jag stod på mig. Ett justitieråd ringde in till programmet och sade: ”den unga damen har rätt”.

LÄGENHETEN DROGS IN

Den unga damen var jag och det kändes förstås jätteskönt att få en sån bekräftelse. Det var en kul men jättejobbig tid. Vi var inte så många aktiva, jag hade själv småbarn och lång resväg till jobbet, och hela tiden arbetade vi i motvind. När vår lägenhet drogs in av besparingsskäl

efter några år, så kändes det som att nu får det vara nog. Luften gick ur oss. Vi orkade helt enkelt inte mer.

Gruppen återuppstod i slutet av 80-talet på initiativ av Bona folkhögskolas kvinnokurs. Mycket positivt har hänt sedan Ingrids och Maj-Britts tid, men många problem kvarstår. Omfattningen av kvinnomisshandeln har blivit mer känd och det är ett problem, som politikererna inte längre kan helt blunda för.

EKONOMIN EVIGT PROBLEM

Kvinnojourern i Motala har idag ett 25-tal medlemmar som har jour två och två ungefär var fjärde vecka. Jourern har en möteslokal och en övernattningslägenhet. Anki är anställd av jourern på 75% och hon berättar:

– Ekonomin är ett evigt problem. Många gånger har det varit osäkert om min anställning skulle förnyas eller inte. Att jag finns här i lokalen på dagtid betyder naturligtvis väldigt mycket. Tillgänglighet är ju A och O. Vi tar också emot studiebesök här. Att sprida information om vårt arbete och rekrytera nya aktiva är jätteviktigt. Tina har varit medlem i jourern i flera år och sitter nu i ROKS (Riksorganisationen för kvinnojourer i Sverige) styrelse. Hon berättar:

– Vi har satsat mycket kraft och energi för att informera politikerna i kommunen om de behov de misshandlade kvinnorna har. Det är ju egentligen tid som vi skulle vilja lägga på själva arbetet med kvinnorna, så visst känns det slitsamt ibland. Om och om igen måste vi försvara och förklara våra kostnader. Ändå består ju vår stomme av ideella krafter, som inte kostar kommunen ett öre.

TEXT&FOTO:
ELLY ENGSTEDT

Konflikten i Jugoslavien som ett grekiskt ödesdrama

För att förstå och överblicka Jugoslaviens konflikt räcker inte statskunskap, bättre då med Shakespeare, romaner, grekiska dramer eftersom det är en existensiell konflikt. Det hävdar sociologen och fredsforskaren Jan Öberg vid TFF, Transnationella stiftelsen för freds- och framtidsforskning. I slutet av november var han i Göteborg för att tala om problemet Kosovo och Jugoslavien.

Själv hade han varit där 50-60-tal gånger och tillsammans med sina medarbetare gjort bortåt 2.500 intervjuer med alla sorts människor: journalister, presidenter, partiledare, bönder, flyktingar, soldater, intellektuella, ministrar, religiösa ledare, formella och självutnämnda ledare.

Hans absoluta uppfattning var att problemet Jugoslavien var oerhört komplicerat. Men en sak menade han bestämt, nämligen att allt nu är värre än det var före NATOS bombningar. Hur ska vi lära oss att lösa konflikter utan våld? Öberg gjorde jämförelse med körkort. Här har vi ju kommit överens om vilka regler som gäller och vägmärken betyder samma sak i alla länder (nästan). Vi har på så sätt möjlighet att i olika situationer där intressen kolliderar följa regelsystemet och undvika våld.

TRAUMA-BANK

Konflikten i Jugoslavien handlar om så mycket, om existensiella frågor, om makt, om prestige, om ekonomi, om historia. Man får också se helheten. Balkan

finns ju mellan Europa och Kaukasus. Tidigare i historien kunde Balkan delas hit och dit och i bitar av ledande stormakter.

Han erinrade om Galtungs begrepp "traumabank", som han menade är all den sparade sorg, lidande och smärta som människor upplevt och som finns gömt inom dem och kan välla fram igen när trycket att hålla tillbaka traumat upphör. Ex som efter Titos fall.

Frukten och inte ondska såg Öberg som en förklaring till varför de fruktansvärda övergreppen har skett. Serberna i Kosovo fruktade att de skulle bli pressade ut ur landet och albanerna fruktade för serbernas handlande.

Inte heller tror Öberg på någon biologisk förklaring såsom att vissa folk är mer våldsbenäga än andra, att det finns en särskild läggning för det.

EU OCH NATO

För EU betyder Jugoslavien mycket, mer än murens fall. Men man underlät i lång tid att hjälpa landet, som efter Titos fall miste arbetstillfällen inom varvsindustri, textil och vapenindustri och delvis fick en arbetslöshet på 40 %. Hade västvärlden bistått Jugoslavien i ett tidigare stadium så hade kriget ej behövt uppstå. Öberg menade också att FN hade gjorts till narr och därmed kunde det bli fritt fram för NATO att ingripa i konflikten på sitt sätt. Trots att FN är den instans som borde vara vägledande.

Och det är inte vapen och påtvingade avtalsdiktat eller påbud att övergå till en privat marknadsekonomi som behövs. Den "lösning" som nu råder i Bosnien

tror inte Öberg är hållbar utan landet kommer åter att bli en konflikthärd. Då är det inte i första hand nya militära styrkor organiserade av EU som vi läst om de sista dagarna utan en modell av TFF:s modell som kan hjälpa.

Öberg nämnde också om den amerikanska basen Camp Bondsteel i Kosovo för 6.300 amerikanska soldater, som Vi Mänskor skrev om i förra numret (nr 3/2000). Inte många av åhörarna i den nästan fullsatta Asperösalen i Folkets Hus kände till den.

Troligtvis var det TFF:s fördömande av NATOS bombningar i Kosovo som gjorde att Stiftelsen som föregående år fått 300 000 kr från UD, innevarande år blev helt utan anslag (liksom Kvinnor för Fred). Man får repressalier om man går emot Sveriges officiella hållning.

KONFLIKTLÖSNING

Ingen av de medlare som verkat på Balkan, politiker, diplomater, advokater eller militärer har haft konfliktlösning som sin profession. Här menar Öberg att yrkesfolk med utbildning och erfarenhet om hur konflikter kan lösas borde sättas in.

Öberg tycker själv att det är härligt med konflikter och de finns ju både hemma i köket och på världsscenen. Man lär sig så mycket av dem bl a om sig själv. Han nämner också principer i TFF:s verksamhet som är vägledande för upphävande av motsättningar, där våld finns med.

Det handlar först i stort om att se och urskilja attityder och beteende i konflikten.

Då gäller att lyssna på alla parter/sidor och det finns alltid fler än två. Se vad som är problemet, hur relationerna nu och i framtiden ter sig, identitetsfrågan t ex att människor tvingas bli en x i stället för en y. Hur åtminstone de sista 20 årens historia varit, vilka kulturer som råder, hur den aktuella situationen ser ut (timing), hur intensiv konflikten är. TFF kan sedan lägga fram flera olika alternativa förslag och kommunicera dessa med parterna. En av TFF:s skrifter heter "Förebygga krig i Kosovo". Mer om detta finns på nätet: www.transnational.org

FÖRSONING

När Bill Clinton var i Vietnam så bad han aldrig om ursäkt för vad USA hade ställt till med i kriget, fast han hade haft en god chans till det.

Förlåtandet har stor betydelse eftersom man då befriar sig från hat och hämndkänslor. Jugoslavien hade behövt få en försoningskommission, en sanningskommission. Det hade behövt människor, som kan arbeta terapeutiskt med djupa mänskliga dimensioner, med forgiveness, såsom psykiatrer, psykologer, socialarbetare, präster för att nå fram till att kunna läka alla svåra sår.

Sverige skulle kunna bidra med sådana "konfliktläkare". Det är detta som behövs och inte makt-språk från västvärlden. Annars kommer kriget att upprepas. Och slutligen något mycket positivt att minnas. Det var faktiskt folket självt som genom icke-våldsliga metoder lyckades göra sig av med Milosevic.

LISBETH ERNBRINK

Premie- pensioner

Jag protesterar mot spekulation med pensionen. Att alla arbetare skulle bli aktieägare i Sverige hade jag aldrig trott.

Som jag uppfattar nuvarande aktiemarknad så är det ett pyramidspel av första graden.

När jag var liten så var ränta utöver 3% utpressning och en aktie var en tro på en produkt. Numera kan tillverkningen kvitta men omsättning av aktierna ger stora vinster. In i detta spel skall nu varje arbetare inträda. Hur kan något sådant få ske utan att fackföreningarna säger stopp.

Är det meningen att arbetarna skall kontrollera aktierapporterna och inte bry sig om andra händelser som sker? De skall jobba på för sina aktiers fördubbling och inte bry sig om miljöförstöring eller luftföroreningen. Om de åtminstone kunde få njuta av delar av aktierna under sin produktiva tid. Till exempel borde de kunna få poäng på sitt sparande, som de kunde använda för att få låna pengar räntefritt till hus eller tandvård eller något annat som de är i behov av. Vad jag har förstått av de anskrämliga annonser som försäkringsbolag, och banker har visat upp den senaste tiden, så har även dom blivit tagna på sängen. Vi som levt ett tag har sett att räntan kan bli 500% och aktiernas värde minskat med 90 % och vi undrar hur detta skall sluta. Jag tycker att alla arbetare skall sluta sig samman och göra något verkligt bra för sina pensionspengar.

Zaida Hagman

Vår osäkra värld

Kraven på nedrustning är viktigare än någonsin. Läget i världen går att likna vid att ha en laddad revolver riktad mot huvudet, sade Joseph Gerson, amerikansk utrikespolitisk forskare vid en konferens 27-28 oktober i Stockholm. Arrangörer Vänsterns Solidaritetsforum, Svenska Kvinnors Vänsterförbund, CMS och ABF.

Joseph Gerson berättade att USA:s militära utgifter fortfarande ligger på jämförbara nivåer med dem under kalla kriget.

Fortfarande är militärbudgeten i USA ensam större än alla andra statliga utgifter tillsammans, 281 miljarder dollar jämfört med 252 miljarder till resten, varav hälso-sjukvård får 31 miljarder dollar och utbildning 35 miljarder.

NATO:s expansion och nya strategi med uppgifter utanför själva försvarsområdet har banat vägen för en ny generation kärnvapen. Trots bristande insikter om internationell politik har den blivande presidenten George W Bush en säker kompass, han vet nämligen inte vem fienden är, "but I know he is

there".

Den syn som Gerson representerar bygger på kväkarnas idéer om social rättvisa, fred och övertygelsen om att kärleken till nästan ska överbygga våld och orättvisor. Han konstaterar att situationen i världen är långtifrån stabil.

– Med åtta tridentubåtar i arbete, 1246 kärnvapenmissiler och 2300 kärnvapen förberedda är det som att hålla en laddad revolver mot sitt huvud.

Georgi Arbatov

var med i Palme-kommissionen som utarbetade rapporten *Gemensam Säkerhet*, publicerad 1982. Han har också varit utrikespolitisk rådgivare till Gorbatsjov.

Arbatov talade om den försämring av den intellektuella nivån och professionalismen som nu var tydligt märkbar inom den politiska eliten i hela världen.

I Ryssland har den ekonomiska reformpolitiken framkallat en ekonomisk katastrof och har förstört mer än 50 år av kapprustning. Alla livsmedel måste importeras, som t.ex. smör från Nya Zeeland. Polariseringen i samhället är enorm. Innan var skillnaden mellan de 10 procent bäst ställda och 10 procent lägst ställda i samhället som förhållandet 4:1, nu är det 30:1.

Utlandsskulden har mer än fördubblats de senaste åren. Samtidigt som man kan tala om att väst finansierar Ryssland, så finansierar Ryssland väst eftersom strömmen av kapital som lämnar landet för placering i

väst är minst lika stor som den som kommer in.

Jackie Cabasso är chef för The Western States Legal Foundation i Californien, ett forskningsinstitut som kartlägger vad som pågår i kärnvapenlaboratorierna. Hon ger en mycket nedslående bild av utvecklingen de senaste åren och i sitt tal citerade hon Alva Myrdal som 1976 skrev att hon efter att ha

arbetat med nedrustningsförhandlingar i tolv år inte såg några framsteg mot nedrustning.

Jackie Cabosso gav samma bild av tillståndet idag. USA struntar i alla nedrustningsavtal och USA har använt sig av kärnvapenhot vid flera tillfällen den senaste tioårsperioden, mot Libyen, Irak och Nordkorea. Jackie Cabosso talade om vikten av nya nedrustningsförhandlingar.

Själv har hon varit med och tagit initiativ till Abolition 2000 som är ett av de största nätverken av NGO-organisationer och gräsrotter över hela världen med krav på nedrustning och avskaffande av alla kärnvapen. CAROLINE RUNESDOTTER

Yvonne Ruwaida:

*Det är förödmjukelserna
som skapat den nya
intifadan*

Det saknas mediciner, maten börjar ta slut. Israel kontrollerar tillstånd för familjeförsörjarna att komma till sina arbeten i Israel, kontrollerar tillförseln av varor till Gaza och Västbanken. Situationen börjar bli desperat för den palestinska befolkningen. Ändå tror många att det rör sig om två jämnstarka parter som är i konflikt, säger Yvonne Ruwaida.

Stora delar av hennes familj bor på Gaza och hon har själv varit där många gånger. Det har gett henne inblickar i hur det är för den palestinska befolkningen att leva under israelisk ockupation. Yvonne Ruwaida är känd i Sverige som stridbar riksdagsledamot för Miljöpartiet.

Fördöm Israels krigshandlingar, kräver Lars Ohly, vänsterpartiet och Yvonne Ruwaida, miljöpartiet.

Sveriges handlande utmärks av passivitet, märkliga uttalanden och bristande analys, hävdar de. En kontrast till det Sverige som tidigare ansetts vara en garant för folkrätt och internationell rättvisa och som många gånger gått i bräschen för att FN-beslut respekterades. De nämner också hur socialdemokratiska regeringar tidigare spelat en konstruktiv roll i fredsprocessen genom att agera på ett sätt som skapade förtroende hos båda sidor. De konstaterar att Israel har handlat i strid med säkerhetsrådets resolutioner och internationell rätt när de sagt nej till frigivning av samvetsfångar, när de fortsätter tillåta konfiskering av jord och bosättningar på palestinskt område. Fortfarande efter sju års förhandlingar lever Israel inte upp till FN-resolutionerna om att ockupationen ska upphöra. Sverige borde sluta med att stillatigande acceptera Israels fördrivnings- och bosättningspolitik och återta en konstruktiv roll i fredsprocessen, kräver Lars Ohly och Yvonne Ruwaida. Debattartikeln publicerades i Aftonbladet 15 oktober.

Ockupationen har varit en del av vardagen för palestinierna även under det som kallats fredsprocessen. Tillförseln av vatten och el har strypts från Israel med jämna mellanrum som en maktdemonstration. Det har inte blivit bättre under den nuvarande premiärministern Ehud Barak. Han har visserligen blivit frikostigare med att utfärda tillstånd för den palestinska befolkningen att besöka andra delar av palestinskt område eller Israel, men tillstånden har inte alltid godkänts vid kontrollerna. För så absurd är situationen för den palestinska befolkningen att de behöver tillstånd så snart de ska röra sig utanför de små enklaver de är instängda i. Den verklighet palestinierna lever under är att Israel är ockupationsmakten med alla maktbefogenheter och palestinierna är ett ockuperat folk fullständigt hänvisade till ockupationsmaktens godtycklighet. Det är den här situationen som vi måste förstå, säger Yvonne Ruwaida.

– De flesta tror att det är två jämnstarka parter som är i konflikt. Barak har använt sig av tillstånden och av att stänga av tillförseln av vatten och el för att visa vem som bestämde. I min familj här de flesta aldrig fått tillstånd att röra sig ut från Gaza. Andra har fått tillstånd, men när de sökt har det dragit ut på tiden eller också har de haft kortare giltighetstid. Att röra sig över gränserna är inte så odramatiskt som vi kanske är vana vid.

– När man går från Gaza till Israel går man genom burar av taggtråd, som djur. Ibland kan man tvingas stå fem timmar där och sedan kanske ändå skickas tillbaka. Då är det inte fråga om fysiskt våld. Det är kränkningar och de har pågått hela tiden.

– Jag har en kamrat som läser till läkare. Den utbildningen finns inte i Gaza. Eftersom hon inte fick tillstånd att bo på Västbanken valde hon att stanna där illegalt för att studera. Det innebär att hon inte får besöka familjen som är kvar i Gaza. Hon är ständigt rädd och får ta omvägar för att slippa kontrollerna. Periodvis får hon tillstånd, men inte permanent och hon måste alltid söka nytt tillstånd när hon ska till Gaza.

Yvonne var där när en släkting skulle gifta sig och hennes kamrat som ville vara med på bröllopet hade ansökt om tillstånd i god tid. Hon väntade varje dag. Beskedet kom samma dag som bröllopet men det skickas inte till henne, utan till familjen i Gaza. Yvonne var med och de bestämde sig för att försöka ta sig till bröllopet i Gaza ändå. På vägen dit blev de tagna av militären och tvingades sitta i flera timmar vid vägkanten.

– Det hade inte alls varit nödvändigt. Israelisk militär är utrustad med modern IT-teknik och hade lätt kunnat kontrollera om uppgifterna stämde. Situationen var absurd.

Yvonne har själv erfarenheter av hur den israeliska militären provocerar och tillgriper övervåld. I Ramallah blev en student mördad av en bomb. Studenterna genomförde då en manifestation på själva universitetsområdet, alltså på palestinskt område. Då omringades plötsligt universitetet av pansarvagnar – israeliska pansarvagnar.

– Demonstrationen störde inte någon, den försiggick på

universitetsområdet och inom palestinskt område. Vad gjorde israeliska pansarvagnar där? Situationen var provocerande och någon började kasta sten. Det var signalen för pansarvagnen att börja beskjuta de obehägnade studenterna. Det utbröt kalabalik och folk sårades.

– Den här typen av övervåld har förekommit hela tiden under fredsprocessen, säger Yvonne Ruwaida. Man provocerar fram våld och reaktioner hela tiden. En del har svårt att förstå varför de palestinska ungdomarna och barnen tillåts kasta sten på israeliska soldater. Yvonne vet hur svårt det är, för att inte säga omöjligt, för föräldrarna att skydda sina barn från det våld som finns ute på gatorna.

– Min kamrats lillebror Rami har levt under ockupation i hela sitt liv. Han har sett hur syskon kränkts, hur föräldrar kränkts av ockupationsmakten. Det har varit hans liv i 15 år. Föräldrarna förbjuder honom kasta sten och försöker stänga in honom, men så snart han kan springer han iväg och är med på gatorna.

– Allt våld är fel, men att inte inse hur ockupationen har påverkat människorna är att begränsa sig till ett överklassperspektiv. Det är så bekvämt. Då förstår man inte att det är ockupationen som har skapat vreden. Jag vet familjer i flyktinglägren där 16 personer sover på en matta i ett rum. Hur ska de kunna stänga barnen inne? Föräldrar tycker inte att deras barn ska kasta sten.

– Men när någon dött, fortsätter Yvonne, begravs han som en martyr. Det är ett sätt att försöka se något meningsfullt och en förklaring i döden.

Det var 1967 som Gaza, Västbanken och östra Jerusalem annekterades av Israel. 1988 inleddes den första Intifadan, det palestinska upproret. Det som blev startskottet för Intifadan var när en israelisk pansarvagn körde över och dödade en hel palestinsk familj. Ett direkt resultat av Intifadan var att Israel så småningom tvingades till förhandlingsbordet.

Men de fem år som Intifadan pågick fick palestinska barn inte gå i skolan. Det rådde utgångsförbud i Gaza, världens mest tätbefolkade område.

–Det är så trångt där, så man kan bli galen, försäkrar Yvonne, och så fick de inte ens komma ner till stranden, den enda plats där man kunde få lite frihetskänsla.

Under åren av fredsprocess har ockupationsmakten fortsatt ha kontroll och de har utnyttjat situationen för att fördubbla antalet israeliska bosättningar på palestinsk mark. Bosättningarna är illegala, men så snart barackerna har rests på palestinsk mark i skydd av natten, är den israeliska militären där och skyddar bosättarna.

– Det är stora investeringar det rör sig om. Det satsas mycket pengar på bosättningarna och för bosättarna själva finns det rent ekonomiska skäl för nya judiska invandrare att bli bosättare. Hittills har man bara tagit bort en bosättning som uppförts i strid med avtalen. Nu förekommer också varuproduktion på ockuperat område som sedan säljs utomlands, trots att det är förbjudet i internationell lag.

Halva Västbanken är nu uppstyckad av israeliska

Konflikten i korthet:

Intifadan, det palestinska upproret startade 1988.

1993 Intifadan ledde fram till fredsförhandlingar. Först ett ömsesidigt erkännande av Israel och PLO 9-10 september och sedan en fredsdeklaration undertecknades 13 september samma år av Israel och PLO. Det palestinska folket skulle då få självstyre på Västbanken och Gazaremsan.

1994 I slutet av februari genomför en judisk bosättare massaker på 29 palestinier i Hebron. 29 februari träffar Israel och PLO avtal om ekonomiska relationer.

1995 Under första halvåret genomför Jihad och Hamas flera attentat. Gaza och Västbanken försätts i total blockad av Israel. 4 november mördas Israels premiärminister Yitzak Rabin av en medlem av extremhögern i Israel.

1996 Hamas genomför attentatsvåg i flera israeliska städer. 27-29 september öppnas en tunnel under mosképlanaden i Jerusalem och i samband med detta oroligheter och sammanlagt 76 döda.

1997 Beslut om att dra tillbaka israeliska trupper från Hebron. 25 februari beslutar israeliska regeringen uppföra en judisk bosättning i den ockuperade arabiska delen av Jerusalem och blockerar därmed fredsförhandlingarna.

1998 Wye Plantation-överenskommelsen innebär att Israel ska dra sig tillbaka från det som återstår av Västbanken - 13 procent och öppna en förbindelse till Gaza. 700 palestinska fångar frigges och palestinska myndigheter åtar sig att hålla efter terroristerna.

1999 Med Ehud Barak som

ny premiärminister tar fredsprocessen ny fart och avtal ingicks att alla frågor i konflikten skulle vara lösta före september i år. **2000** Den 28 september när likudledaren Ariel Sharon, besöker Tempelberget bröt våldssamma sammandrabbningar ut som sedan sprider sig till Västbanken och Gaza.

Foto: Dan Ljung

bosättningar. Medan det pumpas in pengar i de israeliska bosättningarna är de palestinska områdenas ekonomi kontrollerad av Israel. Varutillförsel sker med tillstånd från Israel, många arbetar i Israel. Få har anständiga arbetsvillkor, det vanliga är att arbeta för dagpeng och inte omfattas av några anställningsvillkor. Det är helt andra villkor än Israels befolkning lever under. Många får lämna sitt hem fem på morgonen och återvända vid åttatiden på kvällen.

– Varje dag är en jakt på arbete och pengar. Ibland får de inte tillstånd. Ibland gäller inte tillståndet. Ibland stoppas utbetalningar från Israel. Ekonomin har nu avstannat totalt. Ingen är ute efter klockan sju på kvällen, för då kan man råka illa ut. Det går inte att leva ett vanligt liv för rörelsefriheten är begränsad. Det råder undantagstillstånd.

Och hur klarar de sig? Det gör de inte längre, hävdar Yvonne:

– Folk klarar inte ekonomin längre. Maten börjar ta slut. Det märks på att priserna stiger. Många lever redan på marginalen. Det är brist på medicin och sjukvårdspersonal. Flera tusen har skadats. Det finns inte plats för alla svårt skadade på sjukhusen.

Men det som blev inledningen till den nya Intifadan, den israeliska högerpolitikern Ariel Sharons besök på Tempelberget är inte den egentliga orsaken till det som sedan hänt.

– Det är förödmjukelserna som skapat den nya Intifadan. Det är ingen mening med att leva som den palestinska befolkningen tvingas till att göra idag. Då kan de lika gärna kämpa för sin frihet.

– Folk vill se en framtid då de inte är ockuperade, förklarar Yvonne, och det är ett demokratiskt Palestina som folk vill ha, inte en militärdiktatur. Då efter fredsavtalet 1993 gjorde man allt för att bygga upp

landet, planterade olivträd och satsade på en framtid Hade man gett dem det hade vi haft fred. Det konflikten rör sig om är 22 procent av Palestina. Israel har redan 78.

– Det är allt de kräver. Ändå vill Israel minska deras del ytterligare. För palestinierna är det inte förhandlingsbart.

CAROLINE RUNESDOTTER

Israels övervåld ett hot mot folkrätten

Vi får rapporter om nya dödsoffer i Gaza och på Västbanken. Över 140 palestinier har under hösten skjutits till döds och över 7.000 har skadats, många av dem minderåriga. Ändå fortsätter demonstrationerna och stenkastningen, om än något mer sporadiskt.

Det har förstås väckt nya frågor om var den palestinska vreden bottnar. En teori som lanserats är att ungdomarna är offer för en manipulerande, antisemitisk propaganda som genomsyrar såväl skolundervisning som palestinska medier. Författaren Lars Gustafsson menade i SvD den 25 oktober att till och med begravningsarna utnyttjades, de döda kropparna "återanvändes" i den palestinska TV-propagandan, skrev han.

Men det finns rimligare förklaringar och de hänger samman med ockupationen som sådan. Ända sedan 1967 då de palestinska områdena ockuperades har jag själv haft möjlighet att med jämna mellanrum besöka områdena – som journalist, som Amnesty- eller Rädda Barnen-representant och som diplomat. Det här är mina intryck.

Redan efter några år stod det klart att optimisterna i Israel skulle få fel: ockupationen ledde inte till sådana kontakter mellan de två folkgrupperna att fördomar revs ned och broar av förståelse byggdes. Det har tvärtom utvecklats till en katastrof för palestinerna och en moralisk tragedi för Israel.

Vad vi sett genom medierna har bara delvis förmedlat palestinernas frustrationer och förtvivlan, och än mindre förklarat deras orsaker. De dramatiska gatubilderna – under intifadan i slutet av åttiotalet, och nu igen i höst – har gett symptomen, men de förmedlar inte mycket av de anhörigas sorg, mödrarnas förtvivlan eller varför de yngre medvetet utmanar de israeliska soldaterna.

Det handlar i hög grad om ockupationens vardag, mötet mellan den som bestämmer och den som tvingas till underkastelse. Om de små dagliga incidenterna som lagrar den ena bittra erfarenheten på den andra. Om de yngres frustration över föräldragenerationens ständiga eftergifter. Det är kännetecknande att den förra intifadan började som en spontan ungdomsrevolt och att tonåringar nu på nytt utmanar (den som skyller på mödrarna har missförstått).

Den fredsprocess som inleddes med Osloöverenskommelsen för sju år sedan – delvis som en följd av intifadan – väckte förhoppningar, även om många palestinska opinionsbildare var skeptiska redan från början. De senare tycktes få rätt när Benjamin Netanyahu vann det israeliska valet 1996 och fredssamtalen gick i stå.

Viktigare är att palestinerna i allmänhet, oavsett vem som regerat i Israel, inte gynnats av fredsprocessen. När ekonomierna flätades samman blev palestinerna mycket sårbara för de många avstängningarna som drabbat framför allt Gaza, för handel och arbetsresor. Trots generöst utländskt bistånd från Sverige och andra länder har många palestinier därmed fått det sämre, arbetslösheten är högre än någonsin.

Men det som i djupet underminerar fredshoppet på den palestinska sidan har varit de dagliga förödmjukelserna – och dessa har snarast ökat under fredsprocessen. Västbanken har blivit ett lapptäcke av bantustanliknande områden, tillstånd behövs även för kortare resor mellan zonerna.

Soldaterna vid kontrollposterna agerar inte sällan med översitteri. Jag har själv sett hur föräldrar förnedrats grovt inför sina barn. Den palestinska befolkningen i Jerusalem har blivit särskilt trakasserad av ständigt tillståndskrängel; ingen hemlighet har

gjorts av syftet att mota så många som möjligt av dem från staden.

De israeliska bosättningarna har även under fredsprocessens år fortsatt att breda ut sig utan minsta konsultation med den palestinska sidan. Ytterligare mark har konfiskerats för att ge utrymme för särskilda vägar för bosättningarna och militära anläggningar. De knappa vattentillgångarna har till oproportionerligt stor del gått till israeliska behov.

De kollektiva straffen har fördjupat bitterheten ytterligare. Över 16.000 palestinier, varav över 7.000 barn, har sedan 1987 fått sina bostäder sprängda eller nedrivna för att någon i huset utpekats som terrorist. Utegångsförbud eller avstängning av byar och städer har under vissa perioder också genomförts som kollektiva straff. Det ligger i de straffens natur att de flesta drabbade är helt oskyldiga.

Idén bakom de kollektiva straffen är uppenbarligen att pressa palestinerna att vända sig mot våldsmakare i de egna leden. Den logiken har inte fungerat i verkligheten. Ledarnas uppmaningar till sans har i stället kommit att framstå som samarbete med israelerna. Reaktionen har blivit likartad på Israels upprepade, ofta offentliga krav om att Yassir Arafat skulle vidta repressiva åtgärder mot utpekade personer. När dessa sedan arresterats har detta för palestinerna framstått som en underkastelse snarare än som en nödvändig polisaktion.

Känslan av att Israel medvetet förödmjukar dem är mycket spridd bland palestinerna i Gaza och på Västbanken. Varenda palestinier jag talat med har kunnat berätta om egna sårande upplevelser av möten med ockupationsstyrkorna.

För utlänningar som besökt Västbanken och Gaza under senare år – och velat lyssna – kom de nya, våldsamma demonstrationerna därför inte som en överraskning. Själv har jag förvånats över att de inte kommit tidigare.

Den amerikanska kongressen har nu uttalat, med förkrossande majoritet, att hela skulden för våldet de senaste veckorna ligger på den palestinska ledningen. Självklart har Yassir Arafat och hans närmaste en del av ansvaret för att försöka bidra till att lugn skapas igen, men så partiska uttalanden utifrån ökar förstås bara

vreden och förtvivlan bland palestinerna. Att USA dessutom så helt dominerar medlingsförsöken och att EU står splittrat har naturligtvis inte hjälpt de modererande krafterna.

Det behövs politiska aktörer som kan underlätta kontakterna mellan parterna, FN bör enligt min mening ges en viktigare roll. Samtidigt bör alla utomstående tydligt och med kraft stå upp för folkrättens principer och de mänskliga rättigheterna. Att kritisera folkrättsbrott är inte att "lägga sig i" eller att gynna den ena parten politiskt, det är en logisk konsekvens av de europeiska ländernas utrikespolitik. Här bör vi vara mer aktiva.

Vi bör inte stillatigande åse att den palestinska myndigheten utvecklar diktatoriska tendenser. Trycket från Israel eller konflikten som sådan rättfärdigar inte inhemska övergrepp - och underlättar definitivt inte fredsarbetet på sikt.

Samtidigt bör omvärlden bli betydligt klarare i diskussionerna med israeliska regeringen om folkrätten.

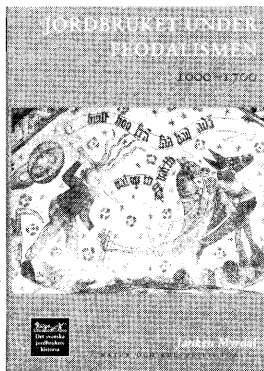
Ockupation är ockupation och inte "administration" som en del israeliska företrädare ibland säger med en förskönande omskrivning. Den fjärde Genèvekonventionen gäller också denna ockupation. Inflyttningen av bosättare, deportationen av palestinier, konfiskationen av mark och de kollektiva straffen strider mot folkrätten. Israel har inte rätt att ensidigt annektera något av de ockuperade områdena.

En del av de metoder som använts för att bemöta kravallerna strider också mot folkrättsliga regler. Antalet dödade och skadade ger en del av bilden. Att det vid vissa tillfällen funnits beväpnade och skjutande personer bland demonstranterna ger inte klartecken för skarpskjutning mot stenkastande barn. Inte heller för att beskjuta civila från stridsvagn eller attackhelikopter.

Det har varit fråga om övervåld och det ska sägas. Det är viktigt för trovärdigheten i vårt arbete för internationella rättsprinciper att vi är konsekventa och mäter med samma måttstock. På sikt kommer det sannolikt också att främja freden.

THOMAS HAMMARBERG
ambassadör med specialuppdrag för UD
*Tidigare publicerad den 7 nov
i Svenska Dagbladet*

höstens böcker

Janken Myrdal
Jordbruket under feodalismen
Natur och Kultur

Den här boken är en riktig guldgruva. Att följa jordbrukets historia under feodalismen är också att se upprinnelsen och konsekvenserna av många av de förändringar som slog igenom under den här perioden. Små tekniska förbättringar ledde till ökad produktion och ett överskott. När befolkningstrycket ökar bryter digerdöden ut och i spåren av pesten de stora bondeupproren som i sin tur ledde till en omfördelning av resurserna och en stigande levnadsstandard. Gustav Vasas starka statsmakt möjliggjordes av hundratals år av bondeuppror.

Stormaktstiden medför att en tredjedel av varje årskull unga män går till kriget och en säker död. Under den här perioden ändras giftermålsmönstret i hela Västeuropa. Kvinnorna gifter sig äldre och jämgamla sina män. De kan gå in i äktenskapet med erfarenhet och eventuellt lite hopsparade slantar. Relationen blir mer jämställd och därmed också kvinnans ställning i samhället. En oerhört intressant bok och dessutom rikligt försedd med bilder.

Dan Josefsson, red.
Välkommen till
Dramafabriken
Ordfront

Hur står det till med journalister-
nas yrkesheder i en samtid där
ägandekonzentration inom media
blir allt starkare? Hur går det
med det journalistiska uppdraget
att granska makten och spegla
verkligheten? Medierna själva
brukar slippa undan, men i
Välkommen till Dramafabriken
är det medierna som utsätts för
en närgången granskning. De
flesta reportagen är skrivna av
journalister knutna till tidskriften
ETC. Men i boken medverkar
också Björn Elmbrant, Maria-Pia
Boëthius, m.fl. Har du undrat
över bråket kring Folke Rydén
TV-dokumentär om Björn Borg,
eller om journalisterna som har
svarta städerskor. Här kan du få
historierna i sin helhet. I boken
kan vi också läsa om mindre
kända manipulationer från
mediernas sida; hur färre flyk-
tingar kan bli en flyktingvåg i
Sydsvenska Dagbladet eller
konsten att göra de fattiga
skuldsatta svenskarna rikare.
Redaktören själv, Dan Josefsson,
fick Stora Journalistpriset i år -
och tackade nej till priset med
hänvisning till att det var finan-
sierat av Bonniers. Föredömligt!

Francis Wheen
Karl Marx
Norstedts

Det var Marx som blev utsedd
till årtusendets tänkare när BBC
lät sina lyssnare välja. Och
fortfarande är inte hans tankar
passé, han var den förste som
förstod och förutsåg kapitalis-
mens globalisering. Därför är det
inte heller märkligt att Francis
Wheens Marxbiografi blev en
bestseller. För nu är det tydligen
dags att damma av Karl Marx
och flytta ned honom från
pedistalen. Själv har jag bara läst
en Marx-biografi förut: Franz
Mehring, en klassiker skriven av
en som själv var med när det
begav sig. Denna 2000-talets
Marxbiografi är respektlös och
närgången, men samtidigt oerhört
intressant. Den manar fram tiden,
tankarna och personen Marx på
ett sätt som knappast minskar
respekten för hans livsverk, men
kanske gör honom mer samman-
satt och mindre helgonlik.
Fortfarande återstår frågan: vad
drev honom. Här lämnar oss
Francis Wheen utan svar.

Ylva Eggehorn
Liljekonvaljekungen
Bonniers

Minns ni ert femtio- och sextiotal? Det gör i varje fall Ylva Eggehorn som i en välskriven, humoristisk och poetisk roman berättar om sin barndom. Boken är en fristående fortsättning av Kvartret Radiomottagaren (1994) som också den är mycket läsvärd.

Eggehorn är född 1950, nummer två i en skara på tre flickor. Kanske hade föräldrarna önskat sig en son efter den första dottern. Så tänker Ylva ibland, men tillägger snabbt att föräldrarna var toleranta, att de verkligen lyssnade på sina barn och engagerade sig i allt som berörde dem.

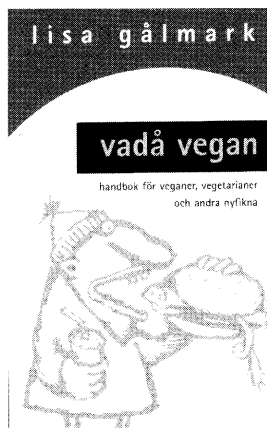
Detta utspelar sig i söderförorten Älvsjö som började uppföras på trettioalet. Familjerna fick själva bygga sina hus på sjuttio kvadratmeter. Här har folkhemstanken på allvar slagit igenom. Men också ett välskött medelklassamhälle kan ha oförståndiga styvbarn. På gatorna vandrar ibland patienter från det stora mentalsjukhuset Långbro, som på sin tid var Sveriges modernaste hospital.

Jämsides med barndomsskildringen låter oss Eggehorn följa en av de sjuka i hennes vardag. Patienten heter Anna Singer. Hon är judinna och kom till Sverige genom Röda Korsets försorg. Det finns en förtvivlan hos henne som den lilla flickan kan ana sig till.

Åren går och syskonen får hälsa på släktingar i grannländerna. De konstaterar samstämmigt att Älvsjö är bäst. Särskilt somrarna framstår som härliga. Då beger sig ungarna till Långsjön, solar och badar.

Denna bok gör att jag känner mig nostalgisk. Alla tidsdetaljer stämmer och det är lätt att drömma sig tillbaka till ett oskuldsfullare Sverige. Men vem var Liljekonvaljekungen, undrar ni kanske. Jo, det var en gammal man som odlade liljekonvaljer. Hos honom köpte Ylva doftande buketter när det var mors dag.

Maj Persson

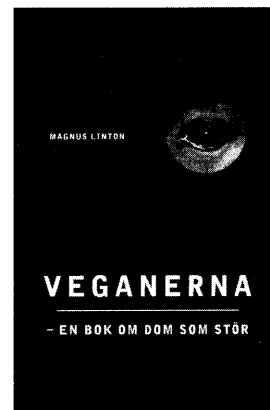

Lisa Gålmark
vadå vegan

Rabén & Sjögren

Galna Kosjukan, strävan efter en hållbarare kosthållning, friskvård - skälen är många, men faktum är att alltfler blir vegetarianer, särskilt de unga. Hur ska man undvika näringsbrist och någorlunda smärtfritt gå över till vegetarisk kost, frågar sig många?

Med *Vadå vegan* får du hjälp. Boken är försedd med en rad handfasta råd och recept i vad man ska äta och vad som ska kombineras för att alla näringsämnen ska finnas med. Lisa Gålmark har arbetat med frågor om djurrätt och vegetarisk kost i tio år. Hon har bland annat varit kulturredaktör för tidningen Djurens rätt. *Vadå vegan* går mycket längre än till att byta ut maten i köket. Det här är en handbok i en livsstil som inte ska bygga på att döda djur. Men jag undrar vad familjens hundar och katter tycker om att det finns råd för hur även de ska kunna utesluta köttet i kosten.

Magnus Linton
Veganerna - en bok om dom som stör
ATLAS

Vad vill egentligen veganerna och varför väcker de så kraftiga reaktioner? Magnus Linton berättar om militanta och helt fredliga veganer, om aktioner och om ideologi. Men han berättar också om hur vi skyddas från sanningen om djurhanteringen, hur Dagens Nyheters dåvarande chefredaktör censurerade ett reportage från ett slakteri med motivet att "Folk vill inte veta". Att veganrörelsen fått sådan spridning bland unga hänger i hög grad samman med att intresset för etiska och filosofiska frågor ökat. Organisationer som Djurens Befrielsefond och Förbundet Djurens Rätt och är plötsligt trendigt och rätt för en hel generation unga. Och som mycket annat är vi inte ensamma om detta i Sverige. I USA har antalet deltagare i kurser om Djurrätt stigit från ett fåtal till 100.000 på tio år. I Storbritannien trakasseras veterinärer och forskare som använder sig av försöksdjur. Med jordens växande befolkning och alltfler fattiga har veganerna argumenten på sin sida och håller på att bilda mönster som, om inte den perfekta, så i alla fall den permanenta konsumentaktionen.

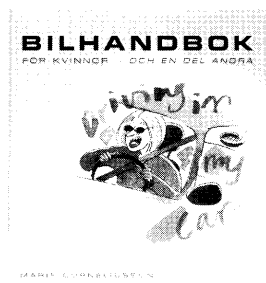
Marie Corneliussen
Anna von Porat

Bilhandbok för kvinnor - och
en del andra
Fischer & Co

Det här är boken jag behövt i många år. Nu har jag lärt mig att jag inte behöver köpa K-sprit till bilen och att det finns underhållsfria batterier. Avsnittet om bilekonomi har visat att jag kanske inte alls borde ha bil, särskilt inte sedan jag börjat tänka på att jag som privatperson kanske borde visa mer ansvar än västvärldens politiska ledare som lät Haag-mötet om klimatfrågor sluta i ett ingenting. Det finns faktiskt ett kapitel om miljötänkande när det gäller bilar också. Och kommer jag fram till att jag ska sälja bilen får jag också hjälp av denna lilla bok. Dessutom tror jag att det finns många andra än kvinnor som skulle behöva en bilhandbok.

Estrid Bengtsdotter
Lotta Kuhlhorn

Städa
Bokförlaget DN
Städning är ett besvärligt kapitel, det syns när du inte gjort det. Däremot lägger man inte märke till det arbete som ligger bakom ett välstädat hem. Undra på att städning är en ständig källa till konflikter. Fortfarande lär städningen vara det område som vi har svårast att dela jämlikt. Matlagningen är betydligt lättare, för där finns ju gott om manliga förebilder i form av stjärnkockar. Men manliga

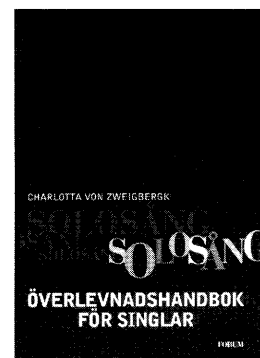

förebilder i form av mästerliga städare saknas ännu. Men jag har inte givit upp hoppet och en dag kommer det kanske finnas en bok om städning av män skriven för män. Det här är i alla fall en bok som kan få dig att älska städning, åtminstone så länge du sitter med boken i handen. Den innehåller många praktiska råd och inspirerande citat. Allra mest tycker jag om ett citat av Tomas Tengby, journalist, programledare och pedant: "Det är något roligt med städning, tycker jag. Man går där och sköter sig själv och tänker. Jag har ingen speciell "angreppsplan" när jag städar, jag vill bara att det ska vara rent och snyggt. Hinner jag inte städa ordentligt plockar jag i alla fall undan så det ser harmoniskt ut."

Charlotta von Zweigbergk

Solosång - överlevnads-
handbok för singlar
Forum

Allt fler lever i ensamhushåll, men singlar är en grupp som ofta förbises, för fortfarande är kärnfamiljen norm och den modell som reklam och tidsskrifter utgår från. Solosång är uppbyggd som en årsbok och ger strategier för att klara singellivet i ett samhälle där tvåsamheten är norm. Det är inga råd om hur du hittar drömprinsen utan snarare en väg att göra singellivet så trevligt och positivt, så att du kanske inte behöver tänka på någon drömprins mer. Tanken är att singeltiden ska kunna vara den bästa perioden i ditt liv. Det är råd som: Ta hand om dig - ät och sov ordentligt, bjud in ett par på middag - du behöver tala med män också, överraska dig själv, eller ring din väninna och fråga vad hon är trött på hos sin man. Och vad gör man under den snart förestående julen och nyåret? Strunta i släkten och fira jul med vänner istället eller ta med en väninna till släktkalaset. Eller besök någon vän eller släkting som bor i ursko-gen och strunta i nyårsafton, föreslår Charlotta von Zweigbergk.

Hopp och mot- stånd

Plogbillsrörelsens
nyårsträff på Viska-
dalens Folkhögskola
29 december 2000 - 4
januari 2001

Tema: motivation och
inspiration

Exempel på

workshops: Militans
och våld i massaktio-
ner – en oundviklighet
eller hur gör man
massaktioner fredliga?
Makten inom rörelsen,
Att skriva insändare,
Layout och typografi,
Kvinnorätt, Praktisk
Yoga, Systemteori och
motstånd, Jazzdans,
Ekobyprojekt, Ekolo-
giskt motstånd

Avgift beror på dina
inkomster Du kan
också komma på
generationsträff 2-4
januari

Information: Igge
Olsson tel: 031-
243915 se också på
hemsidan:

www.plowshares.se/
nyarslagret

Generationsträff

16 december Freds-
aktiva kvinnor, unga
och gamla träffas för
samvaro och
erfarenhetsutbyte.
Kontakta Annika
Spalde om tid och
plats, tel: 031-3306711

KIB LÄGGS NER

Kvinnorådet för Internationellt Bistånd (KIB) har haft sitt sista sammanträde. Enligt SIDA behövs inte KIB längre. Sedan det sjätte biståndspolitiska målet, Att främja jämställdhet mellan kvinnor och män i biståndet, blev till 1996, anser man att KIB har gjort sitt, och KIB kan gå. Som vi alla vet behöver dock en sådan målsättning, liksom även andra, alltid en vakthund som kollar och ryter till när ekonomiska och andra intressen hotar det vällovliga målet.

KIB tillsattes 1982. SKV har varit med från början, liksom fp, c, m och s med sina kvinnoförbund, Husmodersförbundet Hem och Samhälle, Fredrika Bremerförbundet, Koope-
rativa Konsumentgillesförbundet, Svenska Missionsrådet samt LO och TCO. Konsumentgillesförbundet lämnade KIB 1993 och LO lämnade 1998.

KIB har inte varit särskilt känt utanför sina egna medlemsorganisationer, men har dock gjort en bra insats genom yttranden, remissvar, förslag och råd till SIDA:s styrelse, hearings, uttalanden och åtskilliga resor, alltid följda av utförliga rapporter, deltagande med seminarier på kvinnokonferenser, med mera, med mera. KIB genomdrev att det famösa familjeplaneringsprogrammet i Bangladesh avbröts och att biståndskontoren fick genderhandläggare. Efter resa till Etiopien 1984 bildade sju av medlemsorganisationerna stiftelsen för Fistulasjukhuset i Addis Abeba.

KIB deltog också aktivt i arbetet med SIDA:s handlingsplan och fick en regeringsdelegation från Indien och den indiska ambassaden att försöka förklara den av KIB påtalade aborteringen av flickfoster. Lena Klevenås från Alingsås har nu fått i uppdrag att skriva KIBs historik. Det kan bli en mycket intressant läsning och lära oss en del också om hur kvinnoorganisationer fortfarande behandlas av myndigheter när de intyre längre "platsar". Den 18 januari kommer hennes bok att framläggas på KIBs avslutande seminarium i stora hörsalen på SIDA. SIDAchefen Bo Göransson kommer att delta, Anita Goldman blir en av talarna och så vi KIBare förstås. Boken kan redan nu beställas via Vi Mänskor. Ring 031-14 40 28.

Erni Friholt SKVs ledamot i KIB

Hyr en vecka i Gesunda

Vår underbara stuga vid
Siljan är lika fin vinter
som sommar.

Den ligger i backen till
lilla liften på Gesund-
aberget. Nära till badet
på Sollerön. 5 minuter
till affär och buss.

Stugan har stor-
stuga med kök, två
sovrum, med våning-
sängar. Badrum och
friggebod med två
sängar. Utrustad för
minst sex personer. Ta
bara med lakan och
handdukar och kom. Pris
för medlemmar 1250
vecka 1500 för icke
medlemmar. Särskilt
attraktiva veckor såsom
jul, nyår m.fl. något
dyrare.

Ring tel. 031-144028
för närmare besked.

Zaida.

KSAN,
kvinnoorganisationernas
samarbetsråd i alkohol-
-narkotikafrågor, har
nu ett kommit ut med
ett nytt studieprogram
för förebyggande
arbete med flickor.
Adressen till KSAN är
info@ksan.a.se och
deras hemsida hittar du
på www.ksan.a.se.

SVENSKA KVINNORS VÄNSTERFÖRBUND

Tegelviksgatan 40
116 41 Stockholm
tisdag och torsdag 13-15
tel. 08-640 92 05

Linnég 21 B
413 04 Göteborg
måndag-fredag 13-15
tel. 031-14 40 28

50 50 95-0

Insamlingskonto 5 13 23 - 4
E-post: info@svenskakvinnor.nu
Hemsida: www.svenskakvinnor.nu

SKV är partipolitiskt obundet och verkar för ett demokratiskt samhälle med en ekonomi som inte bygger på profit utan på människors behov, ett samhälle fritt från alla former av förtryck.

Förbundet målsättning är att verka för jämställdhet mellan kvinnor och män och för ett rättvist samhälle där alla har ett meningsfullt arbete, att verka för ett samhälle där alla barn är trygga och har lika värde, oavsett föräldrarnas ekonomiska situation, etniska tillhörighet eller nationalitet, att verka för fred, allt framtidsarbets grundval, att verka för skydd av vår egen och framtida generationers livsmiljö, för ett resursbevarande samhälle, att verka för solidaritet mellan folken, särskilt solidaritet med kvinnor, som i regel är hårdast drabbade av förtryck och exploatering, att bekämpa all kommersiell exploatering av såväl vuxna som barn.

SKV har i korthet följande historia:

År 1914 bildades Föreningen Frisinnade Kvinnor under parollen "Mot krigspsykos, för demokrati och kvinnans likställighet". År 1932 utvidgades förbundet så att samarbete blev möjligt med alla kvinnor som önskade en samhällsutveckling i vänsterriktning. Då fick förbundet sitt nuvarande namn.

År 1946 anslöt sig Svenska Kvinnors Vänsterförbund till Kvinnornas Demokratiska Världsförbund (Women's International Democratic Federation). KDV har konsultativ status hos FN:s ekonomiska och sociala råd samt hos Unesco. Denna status innebär rätt att yttra sig vid sammanträden och framlägga egna förslag. Välkommen som medlem i SKV!

Ja, jag vill bli medlem i SKV

☐ Medlemsavgift 150 kr/år

Ja, jag vill gärna prenumerera på Vi Män

☐ Prenumeration nr 150 kr/år

☐ Gåvoprenumeration 100 kr/år

☐ Stödprenumeration 200 kr/år

Namn:

Adress:

Postadress:

Telefon:

E-postadress:

SKV

Linnégatan 21 B
413 04 Göteborg

POSTTIDNING

BEGRÄNSAD
EFFERSÄNDNING

vid definitiv
effersändning återsänds
försändelsen med nya
adressen på baksidan
(ej adressidan)

nästa nummer:

DOLDA DAGORDNINGAR och SVERIGE I EU

utkommer i mars

Här hittar du Vi Mänskor:

Göteborg: Alternativ Handel, Aniara, Frölunda Kulturhus,
Pressbutiken, Syndikalistiskt Forum. Gävle: Alternativboden Lyktan.
Jönköping: Bokcaféet. Kalmar: Bokcafé Arbetarkultur. Karlstad: Bokcaféet, Gjuteriet.
Stockholm: Gamla Stans Bokhandel och Galleri, Handel o Vandel, Handla för Afrika.
Uppsala: Röda Rummet, Uppsala Bokcafé, Wahlbergs Tidningar och Tobak AB.